

Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije

**SPOLNA VZGOJA
V OKVIRU FORMALNEGA ŠOLSKEGA
IZOBRAŽEVANJA**

Raziskovalno poročilo

Aleksandra Žalar, Evita Leskovšek, Fani Čeh, Vili Prodan

Ljubljana 2013

Spolna vzgoja v okviru formalnega šolskega izobraževanja

Raziskovalno poročilo

Avtorji:

Aleksandra Žalar, *vodja raziskave*
Evita Leskovšek, *strokovna sodelavka*
Fani Čeh, *strokovna sodelavka*
Vili Prodan, *strokovni sodelavec*

Tehnični sodelavci:

Marjan Cugmas
Babič Jovo
Daša Kokole
Nina Janežič

Izdajatelj: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije

Elektronski vir: www.ivz.si

Ljubljana 2013

Raziskavo »Spolna vzgoja v okviru formalnega šolskega izobraževanja« je financiral Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije v sklopu Razvojno - raziskovalnih projektov Terciar I. Raziskava je potekala na Inštitutu za varovanje zdravja Republike Slovenije, v sodelovanju z Zavodom za šolstvo Republike Slovenije, v obdobju 2011 – 2012.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.5.015.31:613.88(497.4)(0.034.2)
613.88-053.6(497.4)(0.034.2)

SPOLNA vzgoja v okviru formalnega šolskega izobraževanja [Elektronski vir] : raziskovalno poročilo / Aleksandra Žalar ... [et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana : Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, 2013

ISBN 978-961-6911-25-2 (pdf)
1. Žalar, Aleksandra
269500928

Raziskavo »Spolna vzgoja v okviru formalnega šolskega izobraževanja« ki jo je izvajal Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, v sodelovanju z Zavodom za šolstvo Republike Slovenije, je potekala v sklopu Razvojno-raziskovalnih projektov v okviru Terciarja I, v obdobju 2011 - 2012. Izvedbo raziskave je s svojim sodelovanjem pri anketiranju omogočilo vodstvo, svetovalni in pedagoški delavci ter dijaki 11-tih srednjih in nižjih poklicnih, 15-tih srednjih tehničnih in strokovnih šol ter 16-tih gimnazij.

Anketiranje je bilo izvedeno v času od aprila do junija 2012. Sodelovalo je 890 slučajno izbranih dijakov slovenskih srednjih šol. Vključena so bila vprašanja v zvezi z zadovoljstvom podajanja informacij o spolnosti v srednjih šolah oz. mnenjem o vpeljavi spolne vzgoje v srednje šole, vprašanja o poznavanju in odnosu do kontracepcije ter spolno prenosljivih okužb ter vprašanja o dožemanju spolnega nasilja in morebitnih izkušenj z njim.

Izsledki raziskave nakazujejo potrebo po sistemski vpeljavi vsebin, povezanih s spolnostjo, v izobraževalni proces. Hkrati opozarjajo na slabo poznavanje spolnih bolezni ter izpostavljajo pomen in vlogo javnih medijev, predvsem interneta, pri posredovanju vsebin povezanih s spolnostjo.

Zahvaljujemo se Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki je raziskavo financiral, strokovnjakom Zavoda za šolstvo Republike Slovenije, za sodelovanje ter vsem vključenim šolam, njihovim ravnateljem, svetovalnim delavcem ter profesorjem in ne nazadnje vsem dijakom, ki so s svojim sodelovanjem omogočili izvedbo raziskave.

Dr. Aleksandra Žalar, vodja raziskave

VSEBINA

UVOD	8
1 RAZISKOVALNI PRISTOP ŠTUDIJE	11
1.1 CILJ IN NAMEN RAZISKAVE	11
1.2 RAZISKOVALNA POPULACIJA IN VZOREC	11
1.2.1 OPIS VZORCA	12
1.3 METODE ZBIRANJA IN OBDELAVE PODATKOV	14
1.3.1 ZBIRANJE PODATKOV	14
1.3.2 ANKETNI VPRAŠALNIK.....	14
1.4 OPIS UPORABLJENIH METOD ZA ANALIZO PODATKOV	18
1.4.1 DESKRIPTIVNE METODE.....	18
1.4.2 BIVARIATNE METODE.....	18
1.4.3 MULTIVARIATNE METODE	19
2 REZULTATI	20
2.1 PREDSTAVA O POUKU SPOLNE VZGOJE.....	20
2.1.1 SPOLNA VZGOJA V OKVIRU ŠOLE	22
2.1.2 UVEDBA POSEBNEGA PREDMETA SPOLNE VZGOJE V ŠOLI	24
2.1.3 KAKŠEN TIP POSREDOVANJA ZNANJA BI BIL ZATE NAJBOLJŠI?.....	25
2.1.4 MOŽNOST INDIVIDUALNEGA RAZGOVORA?	25
2.1.5 INFORMIRANOST O SPOLNOSTI	25
2.1.6 KDAJ ZAČETI?	26
2.2 MNENJE O OBSTOJEČI SPOLNI VZGOJI.....	30
2.3 ZAŠČITA	32
2.3.1 KAJ JE POMEMBNO PRI ODLOČITVI ZA SPOLNI ODNOS?.....	33
2.3.2 ZANESLJIVOST KONTRACEPCIJSKIH SREDSTEV	36
2.3.3 PREPOZNAVANJE SPOLNIH BOLEZNI.....	38
2.3.4 SPOLNO NASILJE	41
2.3.5 ALI SI ŽE DOŽIVEL KAJ TAKEGA, KAR JE PO TVOJEM SPOLNO NASILJE?.....	42
2.4 PARTNERSTVO IN ZAŠČITA	43
5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK	Napaka! Zaznamek ni definiran.
6 CITIRANA DELA.....	50
7 TABELE: OSNOVNE OPISNE STATISTIKE	Napaka! Zaznamek ni definiran.

KAZALO SLIK

Slika 1 Mnenje o spolni vzgoji v okviru šole	23
Slika 2 Kaj meniš o uvedbi spolne vzgoje v šoli kot posebnega predmeta?.....	24
Slika 3 Ali je znanje o spolni vzgoji v šolah posredovano pravočasno?.....	27
Slika 4 »Kdaj, v katerem razredu osnovne šole, naj bi po tvojem vključili vsebine o spolni vzgoji?«	28
Slika 5 Poslušanje vsebin s spolno vzgojo v okviru šole glede na tip srednje šole	30
Slika 6 Ali si dobil odgovore na vprašanja, ki te zanimajo?	31
Slika 7 Ali meniš, da boš kaj od tega lahko uporabil oz. si že uporabil v vsakdanjem življenju? ...	31
Slika 8 Mnenje o odgovornosti za kontracepcijo glede na tip izobraževanja.....	33
Slika 9 Kaj je zate pomembno pri odločitvi za spolni odnos.....	33
Slika 10 Ocena zanesljivosti kontracepcijskih sredstev glede na tip izobraževanja (s 95% intervali zaupanja).....	36
Slika 11 Pripadnost k skupini glede na tip izobraževanja.....	38
Slika 12 Obravnavanje spolnega nasilja pri pouku glede na šolo	41
Slika 13 Toleranca do spolnega nasilja glede na spol	42
Slika 14 Partnerstva glede na tip izobraževanja	43
Slika 15 "Ali sta že imela spolne odnose?", "Ali se pogovarjata o spolnosti?", deleži pozitivnih odgovorov	44

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1 Analiza stopnje neodgovorov glede na tip izobraževanja.....	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Preglednica 2 Delež žensk in moških glede na tip srednje šole.	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Preglednica 3 Porazdelitev števila respondentov glede na statistične regije in združevanje statističnih regij v kohezijske regije	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Preglednica 4 Kaj sodi k pouku spolne vzgoje glede na tip izobraževanja ...	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Preglednica 5 "Kaj sodi k pouku spolne vzgoje" glede na tip šole za spremenljivke, ki ostanejo statistično značilne tudi, če izključimo vpliv spola (podatki v tabeli so za neizključen vpliv spola)	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Preglednica 6 Logistična regresija: "Kaj na splošno meniš o spolni vzgoji v okviru šole?"	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Preglednica 7 Kje si dobil informacije o spolnosti?	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Preglednica 8 Najprimernejši čas za vključitev vsebin s področja spolne vzgoje v šoli	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Preglednica 9 Čas poslušanja vsebin s področja spolne vzgoje	30
Preglednica 10 V okviru katerih predmetov si poslušal vsebine s področja spolne vzgoje?	30

Preglednica 11 Kdo je predaval vsebine s področja spolne vzgoje?	31
Preglednica 12 Kaj meniš o kondomu?.....	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Preglednica 13 Vpliv spola na pomembnost faktorjev za odločitev za spolni odnos	34
Preglednica 14 Izid razvrščanja v skupine in delež anketirancev, ki so izbrali faktor kot pomemben pri odločitvi za spolni odnos	35
Preglednica 15 Značilnosti skupin glede spola in tipa izobraževanja.....	35
Preglednica 16 Izid razvrščanja in aritmetične sredine pomembnosti vsake izmed kontracepcijskih sredstev glede na skupino.....	37
Preglednica 17 Kaj je spolno prenosljiva bolezen?	40
Preglednica 18 Število identificiranih spolnih bolezni, linearna regresija	40
Preglednica 19 Dojemanje spolnega nasilja, osnovne opisne statistike	42
Preglednica 20 Viri pomoči po doživetem spolnem nasilju	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Preglednica 21 Vrsta kontracepcije glede na stalnost uporabe.....	45

UVOD

Obdobje mladostništva je izredno pomembno za razvoj in izoblikovanje osebne identitete ter oblikovanja vrednot in sposobnosti uspešnega reševanja sodobnih problemov. Pri tem imajo velik pomen in vpliv vzgojno izobraževalne ustanove. Mladi dobijo v okviru formalnega šolskega izobraževanja ključna znanja za razvoj osebne identitete, izoblikovanje socialnih odnosov, sposobnosti za uporabo znanja tako za povečanje storilnosti dela, kot za sposobnost ustvarjanja pogojev za večjo blaginjo, dvig socialne povezanosti in zvišanje kvalitete življenja tudi v luči skrbi za svoje in družbeno zdravje. Na prehodu v adolescenco in v obdobju adolescence se zaradi sprememb v odnosu do odraslih avtoritet, od katerih mladostnik postaja vse bolj neodvisen, poveča tudi število situacij, ki od mladostnika zahtevajo spoprijemanje. To je obdobje, ki pomembno vpliva na razvoj in izoblikovanje osebne identitete, ter oblikovanje vrednot in sposobnosti uspešnega reševanja sodobnih izzivov, kot tudi zagotavljanja pogojev za večjo blaginjo ter dvig kvalitete življenja tako na individualnem nivoju kot v skupnosti. Za obvladovanje in reševanje sodobnih problemov je nujna visoka stopnja znanja in sposobnost uporabe znanja, oblikovanja informacij in drugih dejavnikov za dvig kvalitete življenja kot nujne podlage tudi za večjo konkurenčnost in delovno storilnost v sodobnih pogojih. Velik pomen pri tem imajo individualne lastnosti posameznika, kultura ter dejavniki, ki vplivajo na razvoj in osvojitve socialnih odnosov in vrednot. Pomembno vlogo pri tem imajo nedvomno tudi znanja in odnos do vprašanj na področju medosebnih odnosov, odnosov med spoloma, odnosov v družini, ter odgovornega vedenja nasploh. Nedvomno ima pri tem v srednjih šolah izjemno vlogo vzgoja za zdravje, ki ima prav tako pomembno vlogo tudi pri vzgoji in izobraževanju socialnih odnosov, kulture in omike. Vzgoja za zdravje je kot medpredmetno področje zastopana v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu.

Vzgoja za zdravje je v okviru formalnega šolskega izobraževanja v slovenskih srednjih šolah vključena kot obvezne izbirne vsebine. Program je pripravila skupina strokovnjakov in je zapisan tako, da daje priporočila za celostno naravnost šole k zdravju kot vrednoti, didaktično metodična priporočila in opredeljuje organizacijske oblike izvajanja. Vsebinski sklopi so opredeljeni s cilji, vsebino, priporočeno literaturo za učence in učitelje. V srednješolskih programih so vsebine v predmetnikih zapisane pod naslovom Obveznih izbirnih vsebin s tematskimi sklopi: Mladostnikov odnos do zdravja in spolnosti, Sam sem odgovoren za svoje zdravje in Tečaj prve pomoči.

Organizacija izvedbe je prepuščena ravnateljem kot organizacijsko pedagoškim vodjem šole.

Dosedanje, sicer maloštevilne raziskave o izvajanju vsebin spolne vzgoje v Sloveniji se nanašajo na manjše vzorce, ki ponovadi vključujejo le določeno šolo oziroma nekaj razredov. Večinoma so bile izvedene tudi že pred časom. Pri nekaterih gre za opis stanja celo izpred 15-tih let. Nacionalni vzorec vključuje le raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (H. Jeriček in sod., 2006), ki se na Inštitutu za varovanje zdravja Republike Slovenije izvaja vsake 4 leta, vendar vključuje le nekaj vprašanj, ki se tičejo spolnega vedenja. V večini teh raziskav avtorji, s strani pedagoških delavcev, poročajo o podpori razrednikom, ki medicinske sestre – najpogostejše izvajalke predmeta – doživljajo kot pomoč in vzpodbudo. Prav tako večinoma navajajo, da velik delež vprašanih dijakov meni, da so tovrstna predavanja pomembna. Želijo si več tovrstnih predavanj, predlagajo tudi dodatne vsebine in več različnih metod dela (Luznar in Šmit, 2004). Raziskava iz leta 2004 med slovenskimi srednješolci je pokazala, da je imelo spolni odnos že skoraj četrtnina dijakov prvega letnika in dobra polovica dijakov tretjega letnika. Srednja starost ob prvem spolnem odnosu se je v primerjavi z letom 1996 znižala z 18,5 na 17 let. Skoraj enak delež spolno aktivnih 15-letnikov je pokazala tudi raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (H. Jeriček in sod., 2006). Ena redkih raziskav, ki vključuje znanje srednješolcev, je bila opravljena pri pomurskih srednješolcih. Poročajo o nezadovoljivem znanju srednješolcev o spolnosti, kontracepciji in aidsu. Večina anketiranih srednješolcev je ocenila, da ni možnosti, da bi se okužili z virusom HIV, hkrati pa so zaskrbljeni zaradi aidsa (Belovič, 1997; Verban in sod., 1999). Leta 2004 izvedena raziskava o spolnem vedenju na vzorcu 2380 slovenskih srednješolcev v 1. in 3. letniku srednje šole je pokazala, da je spolne odnose imelo že 24% fantov in 21% deklet 1. letnika in 52% fantov ter 54% deklet 3. letnika. Kontracepcijske metode in spolno prenosljive okužbe slabo poznajo. Avtorji navajajo, da je uporaba kontracepcijskih tablet med anketiranimi srednješolci ugodna, rabo kondoma pa je potrebno še spodbujati. Anketirani srednješolci menijo, da so zdravstveni delavci najprimernejši vir informacij o spolnosti (Pinter in sod., 2006). Raziskava opravljena na eni od srednjih šol v Velenjski občini, je pokazala, da je med 16. in 18. letom starosti spolno aktivnih 62% fantov ter 78% deklet. 48% fantov in 60% deklet navaja zaščito, bodisi tablete ali kondom. Fantje največ informacij o spolnosti dobijo iz knjig, revij, interneta; dekleta pa od staršev. Zaskrbljujoče je dejstvo, da le slabih 5% fantov navaja, da dobijo te podatke od učiteljev, med dekleti pa nobena. Anketa je pokazala tudi izjemno slabo poznavanje spolno prenosljivih okužb, razen aidsa (Kontič, 2009). Raziskava opravljena na srednji zdravstveni šoli in eni od ljubljanskih gimnazij je pokazala, da mladi dobijo največ informacij o spolnosti od prijateljev. Več kot

polovica jih je menilo, da bi šola morala nuditi več informacij in znanja o spolnosti. Več dijakov pričakuje večje angažiranje šole in učiteljev. Več kot polovica se jih strinja, da bi spolno vzgojo uvedli kot poseben predmet. Raziskava je prepričljivo pokazala, da se učenci malo pogovarjajo o spolnosti, kot tudi, da učitelji zelo malo naredijo za to področje vzgoje (Hoyer in Stjepanovič, 1997). Zaskrbljujoči pa so tudi podatki raziskave o spolnem nasilju med srednješolci kočevske gimnazije. Raziskava je pokazala, da dijaki slabo prepoznavajo spolno nasilje. Neosveščenost se kaže tudi v tem, da se na spolno nasilje ne odzivajo tako, kot bi se morali. O tem najpogosteje molčijo ali pa se zaupajo prijatelju oziroma prijateljici. Od vsega skupaj štirih dijakov, ki so navedli, da so se po pomoč obrnili k pedagoškemu delavcu na šoli, sta dva dobila odgovor, da je to normalno vedenje v mladostniških letih. Analiza podatkov je pokazala, da so dijaki v sklopu pouka spolno nasilje obravnavali zelo redko. Dijaki se večinoma strinjajo, da bi bilo izobraževanje na to temo potrebno uvesti v sklop pouka ali pa kot krajši tečaj (Bajc, 2007). Tudi primerjava s pristopom do obravnavanja in vključevanja vsebin s področja spolnosti z nekaterimi drugimi evropskimi državami, ki ga v prispevku navajata Hafner in Lesjak (2007), kaže, da v Sloveniji zaostajamo. Francija je npr. že od leta 1973 namenjala spolni vzgoji del šolskega kurikula, večji poudarek so le-temu namenili v letu 1999. Francoska vlada je leta 2000 začela obsežno informacijsko kampanjo, namenjeno srednješolcem, ki vključuje široko medijsko aktivnost in distribucijo zdravstvenovzgojnih gradiv s področja kontracepcije. Oblikovan imajo nacionalni program, osredotočen na spolno prenosljive okužbe. Vključeni so učitelji biologije, vabijo pa tudi druge strokovnjake. Nizozemska večinoma zagotavlja tovrstno izobraževanje za mlade v okviru pouka biologije. Od leta 1993 vlada podpira programe, ki poučujejo mlade odgovornega vedenja v skrbi za zdravje, še posebej na področju spolnosti. Poudarek dajejo tudi vrednotam in komunikaciji, ter pridobivanju veščin za sprejemanje zdravih in varnih odločitev. Švedska je leta 1995 radikalno spremenila politiko spolne vzgoje. Nacionalna mreža klinik za mladostnike se je usmerila v svetovanje o kontracepciji in v zagotavljanje brezplačne kontracepcije (Hafner in Lesjak, 2007). Tuji strokovnjaki dajejo velik pomen prenovi in posodobitvi spolne vzgoje ter vključitvi le-te kot obvezni predmet, ki bi vključeval tudi razlago pomena trdnih zvez in odnosa v zakonu ter problematiko zlorabe in nasilja v družini. Spolno vzgojo v šoli ocenjujejo kot orodje za delno rešitev različnih mladostniških težav v zvezi s spolnostjo. Poleg znanja poudarjajo pozitiven vpliv na vrednote, stališča, uporabo kontracepcije in spolno vedenje na sploh ter bolj realni pogled na možne posledice (Douglas, 2009). Obsežna študija, ki je analizirala in združila ugotovitve številnih raziskav v daljšem obdobju, kaže statistično pomembne razlike povezane z znanjem na področju spolnosti. Programi izobraževanja oziroma spolne vzgoje v šolah so na splošno pozitivno vplivali na »spolno« znanje dijakov (Eun Youngin sod.,

2009). Spolno vzgojo v šoli opredeljujejo tudi kot sredstvo za preprečevanje tveganega spolnega vedenja, ki mladostnika lahko izpostavlja tveganju neželene nosečnosti ali spolno prenosljivih bolezni. Poudarjajo tudi pomen evalvacije spolne vzgoje v šolah (Jacobs in Wolf, 2009). Tudi analiza podatkov merjenja vpliva spolne vzgoje kaže na manj tvegana vedenja, večjo uporabo kondomov in kontracepcijskih tablet. Poudarjajo še posebej dobre učinke, kadar se programi spolne vzgoje vključujejo v in izvajajo skupaj z drugimi učinkovitimi programi, ki se izvajajo za to ciljno populacijo (Kirby in sod., 2007).

Dosedanje slovenske raziskave med srednješolci kažejo na to, da je vzgoja za zdravje, ter še posebej spolna vzgoja v okviru le-te, v slovenskih srednjih šolah večinoma nepopolna, ne zagotavlja kakovosti znanja, ni učinkovita ter ne nudi enakih možnosti za vse dijake, niti v obravnavanih vsebinah, načinu in organizaciji podajanja vsebin, niti nosilcu predmeta. Čeprav raziskave s področja vzgoje za zdravje in spolne vzgoje v okviru le-te v Sloveniji ne kažejo zadovoljive slike pa ni zanemarljivo dejstvo, da dosedanje raziskave v Sloveniji večinoma vključujejo le posamezne šole ali majhen vzorec. Prav tako vključujejo le nekatera vprašanja, ki se tičejo področja spolnosti. Največkrat so to vprašanja, ki se nanašajo na obnašanje mladostnikov, povezano s spolnostjo. Potrebno pa bi bilo pridobiti tudi poglobljene podatke o obravnavanih vsebinah, pristopih poučevanja, nivoju in obsegu doseženega znanja, kot tudi o mnenju, stališčih, pričakovanjih in potrebah dijakov samih. Nekaj teh vprašanj je bilo vključenih v raziskavi »Spolna vzgoja v okviru izbirnih vsebin vzgoje za zdravje«. Analiza podatkov te raziskave je pokazala zanimive ugotovitve, ki jih predstavljamo v tem raziskovalnem poročilu.

1.1 RAZISKOVALNI PRISTOP ŠTUDIJE

1.2 CILJ IN NAMEN RAZISKAVE

Cilj raziskave je bil predvsem pridobiti podatke o mnenju in stališčih dijakov do obravnavanih vsebin, ki jih v podobnih raziskavah ponavadi ne zasledimo. Dosedanje raziskave v Sloveniji namreč vključujejo le nekatera vprašanja, ki se tičejo predvsem obnašanja v zvezi s spolnostjo. Zato smo v našo raziskavo vključili tudi raziskovalna vprašanja, ki so se nanašala na obravnavane vsebine in pristope poučevanja predmeta in na nivo in obseg doseženega znanja. Poseben poudarek smo dali vprašanjem, ki so se nanašala na mnenja, stališča, pričakovanja in potrebe dijakov samih. Zanimalo nas je tudi, kakšne so razlike glede na letnik. Glavni namen

raziskave je prispevati k pripravi smernic in predlogov za prenovo učnega programa vzgoje za zdravje v srednjih šolah, predvsem za vsebine s področja spolne vzgoje. Podatki bodo služili tudi, kot podlaga nadaljnjim raziskovanjem na tem področju in kasnejšim evalvacijam.

1.3 RAZISKOVALNA POPULACIJA IN VZOREC

Populacijo so predstavljali dijaki prvih letnikov srednjih poklicnih šol, srednjih tehničnih in strokovnih šol ter gimnazij, enoto pa je predstavljal posamezen dijak prvega letnika katere izmed omenjenih izobraževalnih organizacij. V anketno populacijo niso vključene osebe, ki na dan zbiranja podatkov niso bile prisotne v izobraževalni ustanovi.

Verjetnostni vzorec je bil naključno izbran iz Seznama poklicnih in srednjih šol ter gimnazij v Sloveniji za študijsko leto 2011-2012, ki je bil objavljen na spletni strani Ministrstva za šolstvo in šport Republike Slovenije. V raziskavo je bilo vključenih 42 šol od tega je bilo 11 srednjih poklicnih, 15 srednjih tehničnih in strokovnih šol ter 16 gimnazij. Na izbranih izobraževalnih ustanovah smo anketirali dijake naključno izbranega letnika. Opisana metoda vzorčenja se lahko odraža v manjši stopnji tveganja pri opravljenih statističnih testih, saj so si dijaki znotraj razreda relativno podobni. Slednje je potrebno upoštevati pri interpretaciji statističnih rezultatov.

1.3.1 OPIS VZORCA

Poslanih je bilo 1052, vrnjenih pa 1042 vprašalnikov. Od teh je bilo izpolnjenih 897 (86,08%), veljavnih pa 890 (85,41%) vprašalnikov. Glede na tip izobraževanja je bila stopnja anketiranja najmanjša pri gimnazijah in največja pri srednjih poklicnih šolah (tabela 1). Stopnja anketiranja gre predvsem na račun dijakov, ki jih na dan zbiranja podatkov ni bilo v šoli, medtem, ko je število zavrnitev, ki se izraža v neveljavno izpolnjenjih¹ vprašalnikovih, zanemarljivo (7).

Preglednica 1: Analiza stopnje neodgovorov glede na tip izobraževanja

STOPNJA IZOBRAŽEVANJA	ŠTEVILO IZPOLNJENIH ANKET	ŠTEVILO NEIZPOLNJENIH ANKET	STOPNJA ANKETIRANJA	SKUPAJ
Gimnazija	384	46	10,7 %	430
Srednja šola	341	53	13,45 %	394

¹ Gre za poččkane in raztrgane vprašalnike.

Poklicna šola	172	46	21,1 %	218
SKUPAJ	897	145		1042

Glede na spol je moških 44,2% in žensk 55,8%. Deleži se po tipu izobraževanja razlikujejo. Največ (62,07%) žensk je v gimnaziji, približno isto (54,29%), kakor fantov jih je v srednjih šolah, medtem ko je v poklicnih srednjih šolah več fantov (55,83%), kakor žensk.

Preglednica 2: Delež žensk in moških glede na tip srednje šole

		Spol		SKUPAJ
		MOŠKI	ŽENSKI	
Tip izobraževanja	gimnazija	143	234	377
		37,93%	62,07%	100%
	srednja šola	149	177	326
		45,71%	54,29%	100%
	poklicna šola	91	72	163
		55,83%	44,17%	100%
Skupaj		383	483	866

Vprašanje statistične regije v vprašalniku zaradi optimizacije ankete ni bilo zastavljeno. Le-tega smo razbrali iz žiga šole oz. poštne številke. Največji delež anketiranih dijakov je bil iz Osrednje Slovenije (22,2% anketiranih) in Gorenjske (19,2% anketiranih), medtem ko so ostale dokaj enakomerno porazdeljene. Najmanj (3,0%) respondentov je iz Koroške statistične regije.

Preglednica 3: Porazdelitev števila respondentov glede na statistične regije

Statistična regija	Frekvence	Veljavni odstotki
Osrednja Slovenija	198	22,2
Gorenjska	171	19,2
Savinjska	106	11,9
Podravska	81	9,1
Zasavska	61	6,9
Goriška	59	6,6
Pomurska	54	6,1
Obalno-Kraska	53	6,0
Jugovzhodna Slovenija	49	5,5
Notranjsko-Kraska	31	3,5
Koroška	27	3,0
Skupaj	890	100,0

1.4 METODE ZBIRANJA IN OBDELAVE PODATKOV

1.4.1 ZBIRANJE PODATKOV

V raziskavi je bil za pridobivanje podatkov uporabljen »anketni vprašalnik«, ki smo ga izdelali posebej v ta namen.

Anketiranje je potekalo v razredu, izvedla pa ga je za to usposobljena oseba (svetovalna delavka ali profesor). Tip anketiranja je bil Pencil And Paper (PAPI) ob prisotnosti anketarja. Gre za tip samoanketiranja, kjer oseba s pisalom sama izpolnjuje vprašalnik na papirju. Za ta način anketiranja je značilna visoka stopnja zasebnosti, kar je z vidika družbeno zaželenih odgovorov zelo ugodno, zlasti, kadar je v vprašalniku veliko osebnih ali kako drugače kočljivih vprašanj. Negativna plat takšnega načina anketiranja pa je, da težje nadziramo proces zbiranja podatkov zaradi česar je lahko število napak večje. Ker pa je anketiranje potekalo v razredu, je bil anketirancu vseskozi na voljo anketar za morebitna vprašanja in/ali nejasnosti.

Da bi še povečali stopnjo zasebnosti, smo poleg vprašalnikov poslali tudi kuverte, v katere so anketiranci vložili izpolnjene vprašalnike, kuverte pa zalepili in oddali anketarju, ki jih je nato posredoval IVZ-ju. Za izpolnjevanje vprašalnika so imeli na voljo 30 minut.

Zbiranje podatkov je potekalo od aprila do junija 2012.

1.4.2 ANKETNI VPRAŠALNIK

Merski inštrument je predstavljal anketni vprašalnik v papirnati obliki (7 strani, A4 formata), ki je zajemal 32 vsebinskih (od tega zadnje, odprto vprašanje) in 120 statističnih vprašanj (oz. spremenljivk, kot so definirane v bazi). Tako velika razlika v številu vprašanj je posledica tipov vprašanj. Večina vprašanj je t.i. »multiple response« tipa, kjer lahko anketiranec odgovori z več kot enim odgovorom. 17 anketnih vprašanj je zajemalo tudi odgovor »drugo«, ki se kot statistično vprašanje obravnava ločeno.

Večina, s podobnimi raziskavami primerljivih vprašanj, sprašuje po obnašanju, nekaj pa tudi po stališčih. Oboja bi lahko uvrstili med t.i. občutljiva vprašanja, saj se večinoma navezujejo na spolnost, zaščito in celo spolno nasilje.

S prvim, uvodnim, vprašanjem anketiranca povprašamo, kaj meni, da sodi k pouku spolne vzgoje, pri čemer lahko izbere več kot en odgovor, ima pa tudi možnost vnosa »drugo«. Gre za 10 opisnih odgovorov nominalne merske lestvice. Po strukturi se naslednje vprašanje o tem, kje je anketiranec dobil informacije o spolnosti, ne razlikuje od prvega.

Tretje vprašanje je t.i. filter vprašanje. Z njim sprašujemo po tem, ali je anketiranec v šoli že poslušal vsebine s področja spolne vzgoje. V primeru pritrdilnega odgovora sledi podvprašanje, koliko ur je anketirani poslušal omenjene vsebine. V primeru, da tovrstnih vsebin ni poslušal, pa lahko kot razlog navede (oz. izbira med), da v šoli do sedaj (tj. časa anketiranja) še niso obravnavali teh vsebin, ali pa, da ga takrat, ko so obravnavali te vsebine, ni bilo v šoli.

V primeru, da je anketirani že poslušal tovrstne vsebine, je sledil sklop vprašanj o tem, kje (v okviru katerih predmetov) in kdo je predaval vsebine s področja spolne vzgoje ter, kako je bil s prejetimi informacijami zadovoljen in ali jih bo lahko uporabil v vsakdanjem življenju. Prav tako pa, ali je prejel odgovore na vsa vprašanja, ki so ga zanimala in ali je katere vsebine morda pogrešal.

Ostali, ki niso poslušal vsebin s področja spolne vzgoje v šoli, na omenjen sklop petih opisnih vprašanj niso odgovarjali. Vprašanja v tem sklopu sprašujejo po dejstvih in jih z vidika družbeno zaželenih odgovorov ocenjujemo kot nekritična. Večinoma gre za vprašanja »multiple response« tipa, razen pri »ali si dobil odgovore na vprašanja, ki te zanimajo«, »ali meniš, da boš kaj od tega lahko uporabil/a oz. si že uporabil/a v vsakdanjem življenju« in »ali si katere vsebine pogrešal«, kjer sta možna zgolj dva odgovora: »ne« in »da, katere«.

Vprašanja v nadaljevanju so se zopet nanašala na vse anketirane. Spraševali smo jih po tem, ali bi v šoli želeli imeti možnost individualnega razgovora o vprašanjih v zvezi s spolnostjo, kjer so lahko izbirali med petimi opisnimi odgovori, od katerih je bil prvi »ne«, naslednji pa so naštevali profesorja, razrednika, psihologinjo in »drugo«.

Vsi anketiranci so prav tako odgovarjali na vprašanje, »kaj na splošno meniš o spolni vzgoji v okviru šole«, kjer so lahko izbrali samo en odgovor, izmed štirih, opisnega tipa. Četrty odgovor je bil »drugo«.

Tudi pri vprašanjih »kaj meniš o uvedbi spolne vzgoje v šoli kot posebnega predmeta« in »kakšna oblika posredovanja vsebin o spolni vzgoji bi bila zate najboljša« je anketirani lahko izbral zgolj en opisni odgovor nominalne merske lestvice (in pri obeh »drugo«).

Po tem, ko je anketirani odgovoril na vprašanje, ali je znanje o spolni vzgoji v šolah posredovano pravočasno (*»da«, »ne«, »ne vem«*), smo ga povprašali, kdaj (v katerem razredu osnovne šole in v katerem letniku srednje šole) naj bi po njegovem vključili vsebine o spolni vzgoji. Podali so lahko številski odgovor.

Zopet je sledilo *»multiple response«* vprašanje z desetimi ponujenimi opisnimi dogovori nominalnega tipa, med katerimi so bili tudi odgovori *»z nekom drugim, s kom«, »z nikomer«* in *»ne vem«*, ki je spraševalo po tem, s kom bi se anketirani najlažje pogovarjal o spolnosti.

Šestnajsto vsebinsko vprašanje *»ali se o tem pogovarjaš z vrstniki«* je ponujalo tri možne odgovore *»ne«, »da, samo z istim spolom«* in *»da, z obema spoloma«*, sledil pa je sklop vprašanj o zaščiti in faktorjih za odločitev za spolni odnos. Na zastavljena vprašanja so odgovarjali vsi anketirani, tudi tisti, ki še niso imeli spolnega odnosa.

Vprašanje *»kaj je zate pomembno pri odločitvi za spolni odnos«* (8 opisni odgovorov nominalne merske lestvice, od tega eden *»ne vem«*), bi lahko bilo kritično iz vidika družbeno zaželenih odgovorov. Prav tako je potrebno pri interpretaciji odgovorov na to vprašanje upoštevati, da četudi bo anketirani dejal, da mu je pri odločitvi za spolni odnos pomembna npr. *»ljubezen«*, ni nujno ta faktor tisti, ki bo dejansko pripeljal do (eventualno prvega) spolnega odnosa.

Vprašanje je bilo *»multiple response«* tipa nominalne opisne merske lestvice, kar pomeni, da če je oseba izbrala dva faktorja, ne moremo trditi, kateri izmed njiju je pomembnejši (npr. oseba navede *»ljubezen«* in *»uporaba katerekoli kontracepcije«* (ali pa navede vse ponujene odgovore), iz česar ne moremo sklepati na moč pomembnosti enega in drugega faktorja).

Spraševali smo tudi po mnenju o kondomu, kjer je oseba lahko izbirala med *»je primerno kontracepcijsko sredstvo«, »je dobra zaščita pred spolno prenosljivimi boleznimi«, »drugo, kaj«* in *»ne vem«* in po tem, kdo je odgovoren za kontracepcijo (*»dekle«, »fant«, »oba«*). Oba vprašanja sta opisnega nominalnega tipa, pri čemer je prvo *»multiple response«* tipa.

Zanesljivost kontracepcijskih sredstev (kondoma, kontracepcijske tablete, prekinjenega spolnega odnosa in diafragme) so anketirani ocenjevali s pomočjo številskih odgovorov na lestvici od 1 do 5, kjer je 1 pomenilo *»nikakor zanesljiva«* in 5 *»popolnoma je zanesljiva«*.

Poznavanje spolnih bolezni smo preverjali z vprašanjem *»označi, kaj med spodaj naštetimi je spolno prenosljiva bolezen«,* ker je bilo možnih več odgovorov (in vsi so bili pravilni). Naštete so bile naslednje spolno prenosljive bolezni: aids, gonoreja, sifilis, genitalne bradavice, hepatitis B in trihomoniaza.

»Ali meniš, da si dovolj informiran o spolnosti« je bilo vprašanje opisnega nominalnega tipa s tremi možnimi odgovori »da«, »ne, kaj bi še želel izvedeti« in »ne vem«.

Sledil je sklop vprašanj o spolnem nasilju. Prvo vprašanje iz tega tematskega sklopa je bilo »ali ste pri pouku spolne vzgoje obravnavali temo spolnega nasilja« s tremi ponujenimi odgovori »da«, »ne« in »ne vem«, naslednje pa je bilo filter vprašanje, in hkrati najbolj občutljivo osebno vprašanje vprašalnika »ali si že doživel/a kaj takega, kar je po tvojem spolno nasilje«. Tisti, ki so na vprašane odgovorili pritrdilno, so imeli priložnost odgovoriti še na vprašanje »ali si se o tem dogodku s kom pogovarjal«, kjer je bilo moč izbrati zgolj en odgovor izmed »da, pogovoril/a sem se, prosim označi s kom« (s podkategorijami), »ne, z nikomer nisem želel-a govoriti o tem« in »želel/a sem se (bi se) o tem pogovarjati, pa se nisem, označi prosim, zakaj ne« (s podkategorijami).

Vsi pa so nadaljevali z odgovarjanjem na vprašanje »kaj je zate spolno nasilje«. Odgovor o stališčih je bil ordinalne merske lestvice (*»zelo sem prepričan/a«, »prepričan/a sem«, »ne vem«, »nisem prepričan/a«, »nikakor nisem prepričan/a«*). V sklopu tega vprašanja je bilo enajst statističnih vprašanj: otipavanje, ščipanje, pohotni pogledi, kazanje slik ali predmetov s spolno vsebino, žvižganje za nekom, nespodobne opazke, poskus ali izvršitev posilstva, spolno obarvano obrekovanje, neželjeno namigovanje in nagovarjanje na spolnost, nepotrebno dotikanje, spolno obarvane pripombe o delih telesa in *»drugo, kaj«*.

Tisti, ki so na vprašanje »ali imaš fanta/dekle« odgovorili z »da«, so odgovarjali še na vprašanja: »ali sta že imela spolne odnose«, »ali se pogovarjata o spolnosti« in »ali uporabljata kontracepcijo«. Pri prvih dveh vprašanjih so anketirani odgovarjali z »da« ali »ne«, zadnje pa je vsebovalo še tri podvprašanja odprtega tipa *»da redno, katero«, »občasno, katero«* in *»nikoli, zakaj ne«*.

Pri vprašanju »ali sta že imela spolne odnose« posploševanje na to, kolikšen delež oseb prvih letnikov srednjih šol je že imelo spolni odnos, ne bo mogoče, saj se navezuje zgolj na sedanjega partnerja/partnerico.

Sledilo je še demografsko vprašanje spola in odprto vprašanje dodatnih mnenj, ki jih tekom izpolnjevanja vprašalnika anketirani niso mogli izraziti.

1.5 OPIS UPORABLJENIH METOD ZA ANALIZO PODATKOV

Tekom analize smo se poslužili številnih statističnih metod. Uporabili smo tako osnovne opisne statistike, kakor tudi statistike bivariatne analize, kjer hkrati analiziramo dve spremenljivki ter multivariatne, kjer hkrati analiziramo tri ali več spremenljivk.

Vse analize so bile izvedene s pomočjo računalniškega programa Statistical Package for Social Science (SPSS).

1.5.1 DESKRIPTIVNE METODE

Izmed opisnih metod smo največkrat uporabili aritmetično sredino (kot mero srednje vrednosti), standardni odklon (kot mero variabilnosti srednje vrednosti) ter mero asimetrije in koničavosti.

Slednji se uporabljata za opis normalnosti porazdelitve, ki je še posebej pomembna pri multivariatnih metodah, saj je normalna porazdelitev ena izmed osnovnih predpostavk t-testa, ANOVE in drugih (Field 2009). Kadar je vrednost koeficienta 0, lahko govorimo o normalni porazdelitvi (Brown 1997). Dopuščamo pa odstopanje od -1 do 1.

Kadar zaradi različnih vzrokov uporaba aritmetične sredine ni bila mogoča, smo se odločili za prikaz podatkov v frekvenčnih tabelah.

1.5.2 BIVARIATNE METODE

V sklopu bivariatnih analiz smo se zaradi pretežno nominalnih merskih lestvic najpogosteje odločili za uporabo kontingenčnih tabel, povezanosti pa smo računali na podlagi Pearsonovega hi-kvadrata, iz katerega je izpeljan Cramarjev V (Cr's V). Cramarjev V za razliko od Pearsonovega hi-kvadrata omogoča primerjavo različno velikih tabel z različnim številom enot, saj je moč povezanosti izražena na intervalu med 0 in 1, kjer 0 pomeni, da ni povezanosti, 1 pa, da obstaja popolna povezanost (Cramér 1999).

Kadar želimo povezanost posplošiti na celotno populacijo, preverjamo, ali so razlike med teoretičnimi in izmerljivimi frekvencami dovolj velike, da lahko z vnaprej določeno stopnjo tveganja trdimo, da obstajajo tudi na populaciji.

SPSS, s katerim smo računali povezanosti, vrne natančno stopnjo tveganja, ki smo jo v nadaljevanju zaradi doslednosti zaokroževali na $p < 0,1$, $p < 0,05$, $p < 0,01$ in $p < 0,001$.

Kadar se je kot odvisna spremenljivka pojavila spremenljivka intervalne merske lestvice, neodvisna pa nominalne ali ordinalne z vsaj dvema kategorijama, smo uporabili t-test ali ANOVO.

T-test se uporablja za preverjanje razlik aritmetičnih sredin za dve populaciji, pri tem pa predvideva normalno ali vsaj podobno porazdelitev odvisne spremenljivke na obeh populacijah in homogenost varianc, ki jo preverjamo z Levenovim testom. Poleg tega zahteva še dovolj velik vzorec (Field 2009).

ANOVO uporabimo, kadar ima (nominalna ali ordinalna) neodvisna spremenljivka več kot dve vrednosti in želimo preverjati, ali so razlike aritmetičnih sredin statistično značilne. ANOVA predvideva enake predpostavke kot t-test (normalno ali podobno porazdelitev, homogenost varianc, enako ali vsaj dovolj veliki vzorci) (Field 2009).

1.5.3 MULTIVARIATNE METODE

V sklopu multivariatnih analiz smo se poslužili naslednjih metod: razvrščanje v skupine, factorska analiza, multipla linearna regresija in logistična regresija.

Cilj metode razvrščanja v skupine je določiti število skupin in vanje razvrstiti enote tako, da so skupine kar se da različne, enote znotraj njih pa kar se da podobne. Poznamo hierarhične in ne-hierarhične metode razvrščanja. Najbolj očitne razlike med njima so, da so hierarhične računsko bolj zahtevne, nehierarhične pa zahtevajo vnaprejšnjo oceno optimalnega števila skupin (Ferligoj 1898). Mi smo se odločili za eno izmed hierarhičnih metod, saj nam je ta omogočila naknadno določitev najbolj optimalnega števila skupin na podlagi Scree diagrama, hkrati pa je število enot, ki ga zajema naša baza dovolj majhno, da to ne vpliva na zahtevnost računanja.

Kot mero razdalje v večdimenzionalnem prostoru smo uporabili kvadrirano evklidsko razdaljo, kot metodo združevanja pa Wardovo metodo združevanja. Slednja je primerna predvsem za razkrivanje eliptičnih struktur, vendar pa se v družboslovju in nasploh pogosto izkaže za najbolj optimalno (Field 2009). Zaradi enakih merskih lestvic se za standardizacijo nismo odločili.

S faktorsko analizo želimo na podlagi kovariance poiskati takšne faktorje, ki vplivajo na merjene spremenljivke, vendar jih ne moremo direktno meriti. Uporabna je tudi za poenostavljanje strukture podatkov ter za razkrivanje in opisovanje večrazsežnosti v podatkih (Kline 1993). V analizi smo jo uporabili za preverjanje in določitev dimenzij spolnega nasilja.

Navadno jo izvedemo v dveh korakih. V prvem definiramo tip metode (izbrali smo Principal Axis Factoring), s katero ocenimo komunalitete, v drugem pa tip rotacije (izbrali smo poševno Oblimin), s katero ocenimo faktorske uteži, ki jih interpretiramo. Rotacije so lahko poševne ali pravokotne (Johnson in Wichern 2007, 481-519). Pravokotne so primerne za faktorje, ki so iz vsebinskega ali empiričnega razloga lahko povezani (Field 2009, 642-643). V primeru, da po različnih kriterijih (scree diagram, % pojasnjene variance, lastna vrednost, smiselnost interpretacije idr.) zaznamo zgolj en faktor, zaključimo, da vse spremenljivke merijo isto dimenzijo.

Zanesljivost merjenja (ang. *reliability*) ocenimo s Cronbachovo alfo, ki meri notranjo konsistentnost spremenljivk. Na ta način ugotovimo, kako dobro skupina spremenljivk meri posamezno enodimenzionalno latentno sestavo. Vrednosti nad 0,7 pomenijo zanesljivo mersko lestvico, medtem ko nižje nakazujejo na morebitno nezanesljivost oz. večdimenzionalnost znotraj skupine spremenljivk (Field 2009).

Multiple linearno regresijo uporabljamo za napovedovanje izida intervalne odvisne spremenljivke na podlagi večih neodvisnih spremenljivk katerekoli merske lestvice. Bistveno je, da je korelacija med odvisno in neodvisnimi spremenljivkami linearna. Korelacija med neodvisnimi spremenljivkami pa mora biti dovolj majhna, sicer se lahko pojavi problem multikolinearnosti (Johnson in Wichern 2007).

Linearna enačba, ki je rezultat linearne regresije izključuje vplive posrednih korelacij, hkrati pa na standardiziran način omogoča primerjave moči vpliva različnih neodvisnih spremenljivk (koeficient Beta) in statistično značilnost vpliva (s kolikšno stopnjo tveganja lahko trdimo, da neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno tudi na populaciji) (Johnson in Wichern 2007).

Logistična regresija je po načinu interpretacije koeficientov klasični linearni regresiji relativno blizu. Služi nam za napovedovanje verjetnosti izida dihotomne nominalne odvisne spremenljivke na podlagi (po navadi) večih neodvisnih spremenljivk katerekoli merske lestvice (Field 2009).

Tudi v okviru logistične regresije je mogoče izračunati koeficient Beta in statistično značilnost vpliva. Prav tako lahko izračunamo $\text{Exp}(B)$, ki meri, za koliko se poveča verjetnost dogodka odvisne spremenljivke, če se zgodi

dogodek neodvisne spremenljivke, ali pa se ta, v primeru intervalne merske lestvice, poveča za ena (Field 2009).

1.6 REZULTATI

Analiza odgovorov je bila opravljena v štirih vsebinskih sklopih:

1. v prvem nas je zanimalo, kaj menijo o uvedbi spolne vzgoje dijaki prvih letnikov in kako si predmet spolne vzgoje predstavljajo,
2. v drugem, nas je zanimalo mnenje tistih (o pouku spolne vzgoje), ki že imajo predmet spolne vzgoje v okviru izbirnih vsebin ali so kako drugače poslušali tovrstne vsebine,
3. v tretjem smo se posvetili mnenju in seznanjenosti o zaščiti ter spolnih boleznih,
4. v zadnjem sklopu pa smo analizirali dožemanje in morebitne izkušnje s spolnim nasiljem.

Hkrati bomo preverjali vpliv tipa izobraževanja, spola in izkušnje s predmetom spolne vzgoje na določene spremenljivke posameznega vsebinskega sklopa.

1.7 PREDSTAVA O POUKU SPOLNE VZGOJE

Če zanemarimo posredne vplive in se osredotočimo zgolj na vzorec, lahko na splošno trdimo, da je v vseh treh skupinah anketiranih delež strinjanja z vsebino spolne vzgoje največji pri vsebinah, ki se tičejo spolnih odnosov (85%) in spolno prenosljivih okužb (80%).

Več kot 50% dijakov srednjih šol je dejalo, da k pouku spolne vzgoje sodijo vsebine s področja kontracepcije (72%) ter skrbi za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti (52%), več kot 50% gimnazijcev pa je poleg vsega do sedaj naštetega še trdilo, da k pouku spolne vzgoje sodijo še vsebine s področja anatomije spolnih organov (54%) in medsebojnih odnosov med spoloma (50%) - (Preglednica 4).

Preglednica 4: Odgovori na vprašanje » Kaj sodi k pouku spolne vzgoje« glede na tip izobraževanja

	Tip srednje šole			Skupaj
	Gimnazija	Srednja šola	Poklicna šola	
spolno prenosljive okužbe	0,91	0,76	0,62	80%
kontracepcija	0,90	0,72	0,44	75%
spolni odnosi	0,89	0,84	0,78	85%
skrb za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti	0,76	0,52	0,47	62%
anatomija spolnih organov	0,54	0,37	0,32	43%
medsebojni odnosi med spoloma	0,50	0,42	0,40	45%
puberteta	0,44	0,39	0,35	40%
odnosi in vloge v družini	0,10	0,08	0,10	9%
nasilje v družini	0,05	0,06	0,10	6%
drugo	0,02	0,03	0,00	2%

Na izbiro večine vsebin statistično značilno vplivata tip izobraževanja in spol. V nekaterih primerih tip izobraževanja na mnenje o tem, kaj sodi k pouku spolne vzgoje, vpliva zgolj posredno preko spola. Če izključimo posredni vpliv, lahko z manj kot 5% stopnjo tveganja trdimo, da tip izobraževanja vpliva na mnenje o tem, ali anatomija spolnih organov, kontracepcija, skrb za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti in spolno prenosljive bolezni, sodijo k pouku spolne vzgoje (preglednica 5).

Preglednica 5: Odgovori na vprašanje "Kaj sodi k pouku spolne vzgoje" glede na tip šole za spremenljivke, ki ostanejo statistično značilne tudi, če izključimo vpliv spola (podatki v tabeli so za neizključen vpliv spola)

Kaj meniš, da sodi k pouku spolne vzgoje?	Delež pritrdilnih odgovorov /vrednost prilagojenih standardiziranih rezidualov						Cr's V
	Gimnazija		Srednja šola		Poklicna srednja šola		
anatomija spolnih organov	53,5	/5,5	32,4	/-3,1	14,0	/-3,2	0,19
skrb za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti	53,4	/7,8	32,4	/-4,4	14,3	/-4,4	0,38
spolno prenosljive okužbe	49,3	/7,4	36,2	/-2,3	14,5	/-6,5	0,16
kontracepcija	51,9	/9	37	/-1,2	11,2	/-10	0,38

Razlike v pozitivnih deležih glede na mnenje o tem, ali vsebine s področja pubertete sodijo v sklop predmeta o spolni vzgoji, ob izključenem vplivu spola obstajajo samo med moškimi. Moški, ki obiskujejo gimnazijo so v večjem deležu ($p < 0,05$) mnenja, da vsebine o puberteti sodijo v pouk spolne vzgoje, kakor ostali, med tem, ko moški srednjih poklicnih šol v manjši meri menijo, da vsebine o puberteti sodijo v pouk spolne vzgoje, kakor ostali.

Med tem pa so razlike v pozitivnih deležih o medsebojnih odnosih med spoloma statistično značilne zgolj v kategoriji žensk glede na tip izobraževanja. Tako statistično značilno večji delež žensk iz gimnazije meni, da k pouku spolne vzgoje sodijo tudi vsebine s področja medsebojnih odnosov med spoloma, med tem pa statistično značilno manjši delež žensk iz srednjih šol meni enako. Vrednosti pri kategoriji poklicnih srednjih šol ne izstopajo dovolj, da bi lahko trdili, da so značilne tudi za populacijo ($p < 0,05$).

Da k pouku spolne vzgoje sodijo vsebine s področja nasilja v družini meni statistično značilno več žensk, ki obiskujejo poklicno srednjo šolo ($p < 0,05$). Znotraj ostalih kategorij razlike niso dovolj velike, da bi lahko trdili, da obstajajo tudi na populaciji.

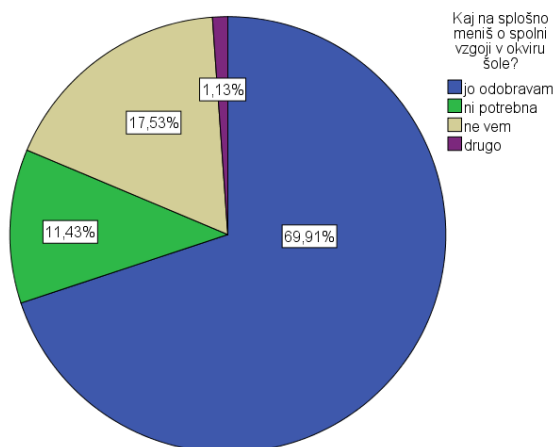
Če izključimo posreden vpliv tipa izobraževanja, lahko trdimo, da obstaja večji delež žensk ($p < 0,05$), ki meni, da vsebine s področja spolno prenosljivih okužb (razlike med spoloma so značilne znotraj kategorije srednjih šol in poklicnih srednjih šol), skrbi za zdravje in odgovornim vedenjem do možnih posledic spolnosti (razlike med spoloma so značilne znotraj kategorij gimnazij in srednjih šol) in vsebine s področja medsebojnih odnosov med spoloma (razlike so značilne znotraj kategorije gimnazija) sodijo k pouku spolne vzgoje (preglednica v prilogi p1 in p2).

Prav tako obstaja večji delež moških ($p < 0,05$), ki trdi, da k pouku spolne vzgoje sodijo vsebine s področja pubertete (razlike so statistično značilne znotraj kategorije gimnazija) in spolnih odnosov (razlike so statistično značilne znotraj kategorije srednja šola).

Spol statistično značilno vpliva tudi na mnenje o vsebinah s področja kontracepcije. Če kot kontrolno spremenljivko uvedemo tip izobraževanja, so razlike v deležih glede na spol še vedno dovolj velike, da lahko trdimo, da obstajajo tudi na populaciji. Ženske v statistično značilno večjem deležu menijo, da k pouku spolne vzgoje sodi tudi kontracepcija, kakor moški. Med tem pa razlike ostanejo statistično značilne tudi, če izločimo vpliv spola in preverjamo glede na tip izobraževanja. V tem primeru so tako gimnazijke, kakor tudi gimnazijci v večjem deležu mnenja, da kontracepcija sodi k pouku spolne vzgoje, delež dijakov in dijakinj srednjih poklicnih šol, ki menijo enako, pa je tako statistično značilno manjši.

1.7.1 SPOLNA VZGOJA V OKVIRU ŠOLE

69,4% anketiranih odobrava spolno vzgojo v okviru šole, med tem, ko se 11,3% anketiranim ne zdi potrebna. 17,5% anketiranih se do tega vprašanja ni opredelilo (»ne vem«), 1,1% anketiranih pa je izbralo možnost »drugo« (slika 1).

Slika 1: Mnenje o spolni vzgoji v okviru šole

Kot »drugo« so pogosto navedli, da je sami ne potrebujejo, a se jim zdi, da bi kljub temu lahko bila koristna. Spet drugi so kot pojasnilu odgovoru »ni potrebna« dodali, da zato, ker mladi vse izvejo prek prijateljev in medijev.

Kot je razvidno iz rezultatov logistične regresije (preglednica 6) (upoštevali smo samo odgovora »jo odobravam« in »ni potrebna«), ima na odgovor statistično značilen najmočnejši vpliv, ali je oseba že poslušala vsebine s področja spolne vzgoje. Tisti, ki so vsebine že poslušali, bodo za 0,42-krat manj verjetno dejali, da spolna vzgoja v okviru šole ni potrebna. Prav tako bodo ženske za 0,49-krat manj verjetno odobravale spolno vzgojo v okviru šole, kakor moški.

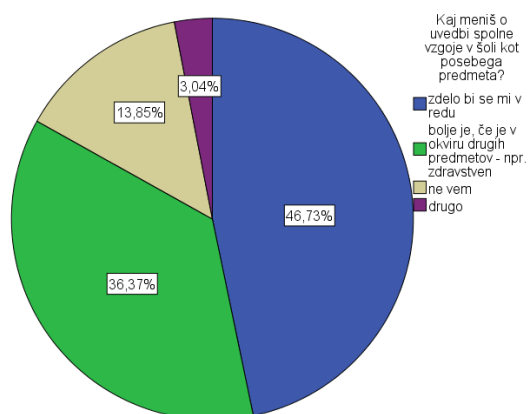
Preglednica 6: Logistična regresija: "Kaj na splošno meniš o spolni vzgoji v okviru šole?"

Kaj na splošno meniš o spolni vzgoji v okviru šole (logistična regresija)						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Gimnazija			6,19	2	,045	
Srednja šola v primerjavi z gimnazijo	,37	,24	2,33	1	,127	1,442
Srednja poklicna šola v primerjavi z gimnazijo	-,45	,35	1,62	1	,203	,636
Je poslušal v primerjavi z ni poslušal (vsebine s področja spolne vzgoje)	-,86	,23	13,39	1	,000	,421
Ženske v primerjavi z moškimi	-,70	,22	9,85	1	,002	,493
Konstanta	-,92	,26	11,94	1	,001	,399
<i>R²=0,04 (Cox&Snell), 0,07 (Nagelkerke). Model $\chi^2(4)=29,64, p<0,00$</i>						
<i>0=jo odobravam, 1=ni potrebna</i>						

Ali je oseba že poslušala vsebine s področja spolne vzgoje in spol statistično značilno vplivata na to, ali bo oseba odobravala vsebine s področja spolne vzgoje v okviru šole, medtem ko tip izobraževanja nima statistično značilnega vpliva.

1.7.2 UVEDBA POSEBNEGA PREDMETA SPOLNE VZGOJE V ŠOLI

46,6% vseh anketiranih je dejalo, da se jim zdi uvedba posebnega predmeta spolne vzgoje v šoli v redu, 36,3% pa jih je dejalo, da bi bilo bolje, da bi bili v okviru drugih predmetov – na primer zdravstvene vzgoje. 13,8% anketiranih se do vprašanja ni opredelilo (»ne vem«), 3% pa jih je izbralo opcijo »drugo« (slika 2).

Slika 2: Kaj meniš o uvedbi spolne vzgoje v šoli kot posebnega predmeta?

Kot pojasnilo k slednji so pogosto dodali, da so že preveč obremenjeni z ostalimi predmeti in bi bila uvedba posebnega predmeta spolne vzgoje iz tega vidika obremenjujoča.

Pri tem se anketiranci glede na tip programa statistično značilno razlikujejo. Tisti, ki obiskujejo gimnazijo, so v večji meri mnenja, da bi bilo bolje, če bi se spolna vzgoja izvajala v okviru drugih predmetov, medtem ko je tistim, ki obiskujejo srednjo poklicno šolo, uvedba spolne vzgoje kot posebnega predmeta zdi v redu ($Cr's V=0,12, p < 0,05$) - (preglednica v prilogi p3).

Tisti, ki so v šoli že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, v večji meri menijo, da bi bilo bolje, če bi se le-te izvajale v okviru drugih predmetov, kakor tisti, ki vsebin s področja spolne vzgoje še niso poslušali in v večji meri menijo, da bi se jim uvedba posebnega predmeta spolne vzgoje zdela v redu ($Cr's V = 0,09, p < 0,05$).

Logistična regresija tudi v tem primeru nakazuje največji vpliv spola ($Exp(B) = 1,77$), sledi tip izobraževanja ($Exp(B) = 0,67; 0,6$) in izkušnja s poslušanjem vsebin s področja spolne vzgoje v šoli ($Exp(B) = 1,5$)².

² $R^2=0,04$ (Cox&Snell), $0,06$ (Nagelkerke). Model $\chi^2(4)=29,84, p<0,00$
 $0=zdelo bi se mi v redu; 1=bolje je, če se izvaja v okviru ostalih predmetov$

1.7.3 KAKŠEN TIP POSREDOVANJA ZNANJA BI BIL ZATE NAJBOLJŠI?

71,1% vprašanih je dejalo, da bi bila zanje najboljša oblika posredovanja vsebin o spolni vzgoji v šoli v okviru predavanja v razredu, 24,8% jih je dejalo, da bi bili najboljša oblika razgovori in delavnice z učitelji v okviru manjše skupine, 4% anketiranih pa se je odločilo za opcijo »drugo«, v okviru katere so pojasnili, da bi bila zanje najboljša oblika posredovanja vsebin o spolni vzgoji v obliki individualnih razgovorov s profesorjem ali strokovnjakom s področja spolnosti.

Razlike so največje glede na spol. Moški v večji meri menijo, da bi bila zanje najprimernejša oblika posredovanja znanja o spolni vzgoji v obliki predavanja v razredu, ženske pa v obliki razgovorov in delavnic z učitelji v okviru manjše skupine dijakov ($Cr's V = 0,18, p < 0,05$) (preglednica v prilogi p4).

1.7.4 MOŽNOST INDIVIDUALNEGA RAZGOVORA?

V šoli bi želelo imeti možnost individualnega razgovora v zvezi s spolnostjo 16,3% anketiranih. Od vseh bi jih 7,3% želelo imeti možnost individualnega razgovora v zvezi s spolnostjo s psihologinjo in 6,2% s profesorjem. Korelacije s katerokoli demografsko spremenljivko ali dejstvom, ali je oseba že poslušala vsebine s področja spolne vzgoje, niso statistično značilne pri manj kot 5% stopnji tveganja (preglednica v prilogi p5).

1.7.5 INFORMIRANOST O SPOLNOSTI

66,4% anketiranih je dejalo, da so dovolj informirani o spolnosti, 7,8% jih je dejalo, da o spolnosti niso dovolj informirani, 25,8% pa jih je izbralo možnost »ne vem«. Anketirani bi želeli izvedeti več o boleznih in kontracepciji, spolnih položajih, kdaj začeti s spolnimi odnosi, kakšni so občutki med spolnim odnosom in kako deluje fiziologija med spolnim odnosom.

Tisti, ki so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje v večji meri menijo, da so dovolj informirani o spolnosti, kakor tisti, ki vsebin s področja spolne vzgoje še niso poslušali ($Cr's V = 0,1, p < 0,05$). Več žensk, kakor moških, je prepričanih, da o spolnosti še niso dovolj informirane, več je tudi takih, ki so izbrale možnost »ne vem« ($Cr's V = 0,11, p < 0,05$) (preglednica v prilogi p6).

Anketirani največ informacij o spolnosti dobijo v šoli pri pouku (60,22%), iz interneta (58,76%) in od prijateljev ali prijateljic (51,24%). Gimnazijci so v

povprečju navedli več virov informacij (3,7), kakor dijaki srednjih (3,35) in srednjih poklicnih (2,28) šol (preglednica 7).

Preglednica 7: Kje si dobil informacije o spolnosti?

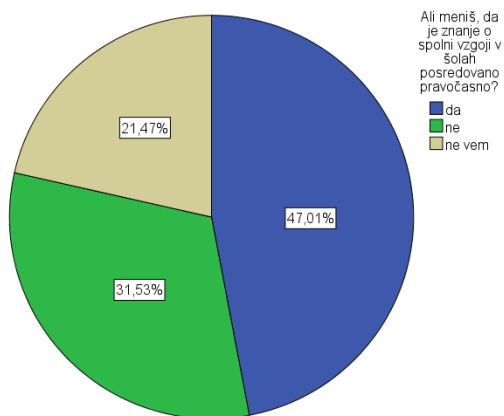
KJE SI DOBIL INFORMACIJE O SPOLNOSTI?				
		Odgovori		Odstotek enot
		N	Odstotek	
Kje si dobil informacije o spolnosti?	Od zdravstvenih delavcev	377	42,36%	42,36%
	V šoli pri pouku	536	60,22%	60,22%
	Od staršev	307	34,49%	34,49%
	Starih staršev	29	3,26%	3,26%
	Bratov, sester	125	14,04%	14,04%
	Prijateljev, prijateljic	456	51,24%	51,24%
	Iz knjig, revij, zgibank	406	45,62%	45,62%
	Televizije	324	36,40%	36,40%
	Interneta	523	58,76%	58,76%
	Drugo	27	3,03%	3,03%
Skupaj		3110	100,0%	349,44%

Viri informacij o spolnosti se razlikujejo tako po spolu, kakor tudi po tipu izobraževanja (*preglednica v prilogi p7*). Več žensk, kakor moških, je dobilo informacije od zdravstvenih delavcev ($Cr's V = 0,15, p < 0,05$), staršev ($Cr's V = 0,14, p < 0,05$) in knjig, revij ali zgibank ($Cr's V = 0,20, p < 0,05$). Iz televizije ($Cr's V = 0,16, p < 0,05$) in interneta ($Cr's V = 0,30, p < 0,05$) pa je statistično značilno dobilo informacije več moških, kakor žensk.

Iz knjig, revij ali zloženek je statistično značilno dobilo informacije več gimnazijcev ($Cr's V = 0,18, p < 0,05$), statistično značilno več dijakov srednjih poklicnih šol pa je dobilo informacije od starih staršev ($Cr's V = 0,11, p < 0,05$). Statistično značilno več gimnazijcev in statistično značilno manj dijakov srednjih poklicnih šol je dobilo informacije v šoli pri pouku in od zdravstvenih delavcev ($Cr's V = 0,10, p < 0,05$ in $Cr's V = 0,10, p < 0,05$).

1.7.6 KDAJ ZAČETI?

47,01% dijakov prvih letnikov je dejalo, da je znanje s področja spolne vzgoje v šolah posredovano pravočasno. 31,53% jih meni, da vsebine niso posredovane pravočasno, med tem, ko se ostali niso mogli odločiti (»ne vem«) – (slika 3).

Slika 3: Ali je znanje o spolni vzgoji v šolah posredovano pravočasno?

Tip izobraževanja in spol na mnenje o pravočasnosti uvedbe vsebin s področja spolne vzgoje nimata statistično značilnega vpliva, med tem, ko statistično značilno več dijakov, ki so že poslušali tovrstne vsebine meni, da so le-te posredovane pravočasno. Izmed tistih, ki niso poslušali vsebin s področja spolne vzgoje, je statistično značilno manj takih, ki menijo, da so vsebine posredovane pravočasno in več takih, ki so izbrali odgovor »ne vem« ($Cr's V = 0,15, p < 0,01$)(preglednica v prilogi p8).

Porazdelitev odgovorov na vprašanje, kdaj, tj. v katerem razredu osnovne ali srednje šole, je pravi čas za vključitev vsebin o spolni vzgoji, je zelo asimetrična (pri osnovni šoli v levo ($g_1=-2,11$) in srednji šoli v desno ($g_1=4,04$)) in koničasta ($g_2=5,7$ in $18,2$).

Omeniti velja tudi izjemno veliko stopnjo neodgovorov. Pri vprašanju »v osnovni šoli« 201 in pri vprašanju »v gimnaziji oziroma srednji šoli« kar 481. Tako velika stopnja neodgovorov je posledica nerazumevanja navodila vprašanja.

Če je oseba odgovorila, da je za vključitev vsebin o spolni vzgoji pravi čas v npr. 8 razredu osnovne šole, po navadi pod točko b (v katerem letniku srednje šole je pravi čas za vključitev vsebin spolne vzgoje) ni navedla ničesar. Pri osebah, ki so podatek navedle pod točko a in točko b, smo upoštevali samo podatek pod točko a.

22 oseb je napisalo podatek samo pod točko b. Domnevamo lahko, da se z vključitvijo vsebin o spolni vzgoji v osnovni šoli ne strinjajo, strinjajo pa se z vključitvijo vsebin v srednji šoli (20 oseb v prvem letniku, 1 oseba v drugem letniku in 1 oseba v tretjem letniku).

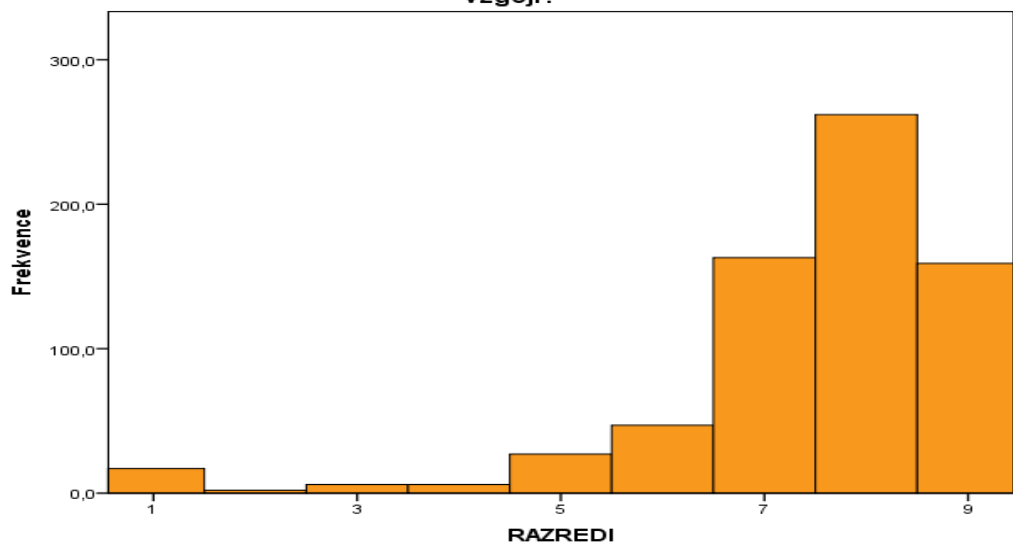
Največ anketiranih (84,8%) je dejalo, da bi bilo dobro, da bi vsebine o spolni vzgoji vključili v sedmem, osmem ali devetem razredu osnovne šole. 15,2%

tistih, ki so dejali, da bi bilo dobro vsebine o spolni vzgoji vključiti že v osnovni šoli, je dejalo, da bi jih vključili v šestem razredu ali prej (preglednica 8, slika 4).

Preglednica 8: Najprimernejši čas za vključitev vsebin s področja spolne vzgoje v šoli

Razred/letnik	OSNOVNA ŠOLA			SREDNJA ŠOLA OZ. GIMNAZIJA		
	Frekvence	Odstotki	Kumulativni odstotki	Frekvence	Odstotki	Kumulativni odstotki
1	17	2,5	2,5	20	90,9	90,5
2	2	,3	2,8	1	95,5	97,6
3	6	,9	3,6	1	100	99,3
4	6	,9	4,5	0	0	100
5	27	3,9	8,4			
6	47	6,8	15,2			
7	163	23,7	38,9			
8	262	38,0	76,9			
9	159	23,1	100,0			
Skupaj	689	100,0		22	100	
Brez odgovora	201			868		
Skupaj	890			890		

Kdaj, v katerem razredu osnovne šole naj bi po tvojem vključili vsebine o spolni vzgoji?

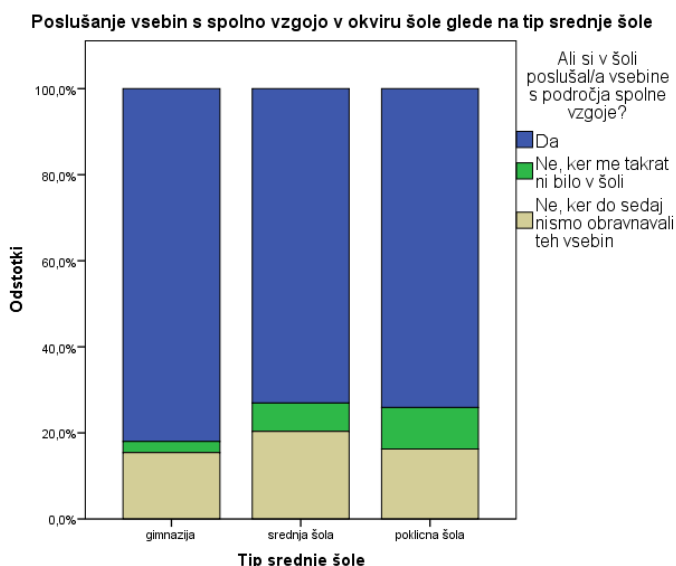

Slika 4: »Kdaj, v katerem razredu osnovne šole, naj bi po tvojem vključili vsebine o spolni vzgoji?«

Če razrede združimo v dve skupini (»med prvim in petim razredom OŠ« in »med šestim in devetim razredom OŠ«), razlike glede na osnovne demografske spremenljivke niso statistično značilne, z izjemo spola, kjer je statistično značilno manj žensk, ki so trdile, da bi se vsebine o spolni vzgoji morale vključiti med 1. in 5. razredom osnovne šole (preglednica v prilogi p9).

1.8 MNENJE O OBSTOJEČI SPOLNI VZGOJI

V tem delu analize smo v analizo vključili zgolj osebe, ki so že poslušale vsebine s področja spolne vzgoje. Takih je 76,5%. 17,3% vprašanih ni poslušalo vsebin s področja spolne vzgoje, ker jih do takrat še niso obravnavali, 5,4% vprašanih pa tovrstnih vsebin ni poslušalo, ker jih takrat ni bilo v šoli (slika 5).

Slika 5: Poslušanje vsebin s spolno vzgojo v okviru šole glede na tip srednje šole

Glede na tip srednje šole je statistično značilno več gimnazijskih dijakov poslušalo vsebine s področja spolne vzgoje in statistično značilno manj dijakov srednjih šol. V okviru srednjih poklicnih šol je statistično značilno več takih dijakov, ki vsebin niso poslušali zaradi tega, ker jih takrat ni bilo v šoli ($Cr's V = 0,1$, $p < 0,01$) (preglednica 9 in in preglednica v prilogi p10).

Glede na spol ni bistvenih razlik. Le v kategoriji »ne, ker me takrat ni bilo v šoli« je več moških, kakor žensk ($Cr's V = 0,11$, $p < 0,01$).

Preglednica 1: Čas poslušanja vsebin s področja spolne vzgoje

POSLUŠANJE VSEBIN S PODROČJA SPOLNE VZGOJE			
	Frekvence	Odstotki	Kumulativni odstotki
od 0 do 2 uri	172	25,3	25,3
od 3 do 5 ur	251	36,9	62,1
od 6 do 10 ur	110	16,2	78,3
več kot 10 ur	148	21,7	100,0
Skupaj	681	100,0	

Največ dijakov izmed tistih, ki so poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, je le-te poslušalo med 3 in 5 ur. Med tipom izobraževanja in spolom ni statistično značilnih razlik.

Preglednica 2: V okviru katerih predmetov si poslušal vsebine s področja spolne vzgoje?

		Odgovori	
		N	Odstotek
V okviru katerih predmetov si poslušal vsebine s področja spolne vzgoje (možnih je več odgovorov)?	pri zdravstveni vzgoji	188	20,0%
	pri biologiji	536	57,1%
	pri športni vzgoji	16	1,7%
	pri razredni uri	109	11,6%
	drugo	90	9,6%
Skupaj		939	100,0%

Največ³ dijakov je vsebine s področja spolne vzgoje poslušalo pri biologiji, sledi zdravstvena vzgoja, razredna ura, drugo (delavnice, izbirne vsebine, naravoslovni dan, sistematski pregled, pri etiki, slovenščini ali pri pouku kuharstva) in športna vzgoja (preglednica 10).

Gimnazijci so statistično značilno večkrat poslušali vsebine s področja spolne vzgoje pri razredni uri in biologiji, kakor ostali, medtem ko so dijaki srednjih poklicnih šol večkrat poslušali vsebine s področja spolne vzgoje pri pouku zdravstvene vzgoje ($p < 0,01$)(preglednica v prilogi p11).

Največ dijakom je vsebine s področja spolne vzgoje predaval šolski profesor ali medicinska sestra. Sledijo zdravnik, psiholog, študent in drugi (največkrat zunanji predavatelj) (preglednica 11).

³ En dijak je lahko vsebine s področja spolne vzgoje poslušal pri večih predmetih, zato vsota v tabeli presega število anketiranih.

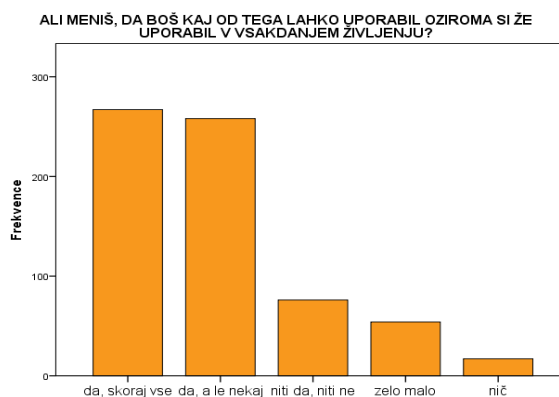
Preglednica 3: Kdo je predaval vsebine s področja spolne vzgoje?

		Odgovori	
		N	Odstotek
Kdo je predaval vsebine s področja spolne vzgoje?	šolski profesor	485	45,9%
	šolski psiholog	68	6,4%
	medicinska sestra	303	28,7%
	zdravnik	98	9,3%
	študent	66	6,2%
	drugo	36	3,4%
Skupaj		1056	100,0%

82,6% anketiranih je dobilo odgovore na vsa ali skoraj vsa vprašanja, ki so jih zanimala in 78,1% anketiranih je prepričanih, da bodo skoraj vse ali pa vsaj nekaj od tega lahko uporabili v vsakdanjem življenju (slika 6 in slika 7).

Slika 6: Ali si dobil odgovore na vprašanja, ki te zanimajo?

Slika 7: Ali meniš, da boš kaj od tega lahko uporabil oz. si že uporabil v vsakdanjem življenju?

Omenjeni spremenljivki vsebinsko pomembno ne korelirata s tipom šole ali spolom, med tem, ko ju s spremenljivko »kdo je predaval vsebine s področja spolne vzgoje« nismo preverjali (*preglednica v prilogi p12*). Število ur poslušanja vsebine spolne vzgoje statistično značilno ne vpliva na to, ali je oseba dobila odgovore na vprašanja, ki so jo zanimala, niti na to, ali bo kaj od tega lahko uporabila v vsakdanjem življenju.

Poleg tega, da so dijaki dobili relativno dovolj odgovorov na vprašanja, ki so jih zanimala, je bilo 88,3% takih, ki niso pogrešali nobenih vsebin. Preostalih 11,7% anketiranih je največkrat navedlo, da so pogrešali vsebine s področja spolnih odnosov (spolnih položajev), spolnih bolezni in kontracepcije, medsebojnih odnosov, homoseksualnih odnosov, več praktičnih nasvetov in vizualnih prikazov.

1.9 ZAŠČITA

V sklopu vprašanj o zaščiti smo spraševali po mnenju o različnih kontracepcijskih sredstvih, spolno prenosljivih boleznih, odgovornosti za kontracepcijo in pomembnih rečeh pri odločitvi za spolni odnos.

Večina vprašanih meni, da je kondom dobra zaščita pred spolno prenosljivimi okužbami (74,2%) in primerno kontracepcijsko sredstvo (56,6%). 5,2% oseb je izpolnilo tudi okence drugo, kjer je opozarjalo na ne 100% zanesljivost. Nekateri so zapisali, da se jim zdi kondom primerno kontracepcijsko sredstvo, vendar pa negativno vpliva na užitek pri spolnem odnosu (preglednica 12).

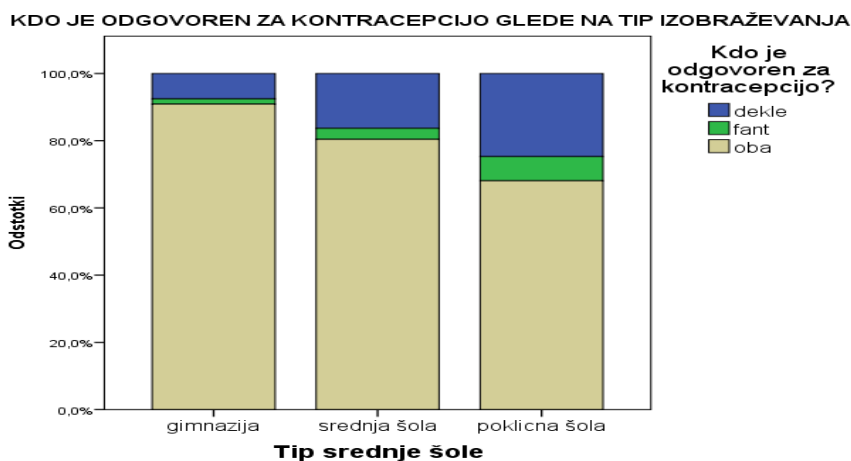
Preglednica 12: Kaj meniš o kondomu?

		Odgovori		
		N	Odstotek	Respondenti
Kaj meniš o kondomu (možnih je več odgovorov)?	je primerno kontracepcijsko sredstvo	503	40,5%	56,6%
	je dobra zaščita pred spolno prenosljivimi okužbami	659	53,0%	74,2%
	drugo	46	3,7%	5,2%
	ne vem	35	2,8%	3,9%

Mnenje o kondomu se ne razlikuje glede na to, ali je oseba poslušala vsebine spolne vzgoje ali ne (*preglednica v prilogi p14*). Slednje prav tako ne vpliva na mnenje o tem, kdo od partnerjev bi moral biti odgovoren za kontracepcijo (*preglednica v prilogi p15*).

Na splošno je 14,0% anketiranih prepričanih, da bi morala za kontracepcijo skrbeti punca, 3,3% pa fant. 82,44% anketiranih je prepričanih, da bi za kontracepcijo morala skrbeti oba. Se pa deleži spreminjajo glede na spol in tip izobraževanja.

Moški v večji meri menijo, da so za kontracepcijo odgovorni fantje in v manjši oba, kakor ostali, medtem ko ženske v večji meri trdijo, da sta za kontracepcijo odgovorna oba in v manjši, da je za kontracepcijo odgovoren samo fant, kakor ostali (*Cr's V = 0,1, p < 0,05*).

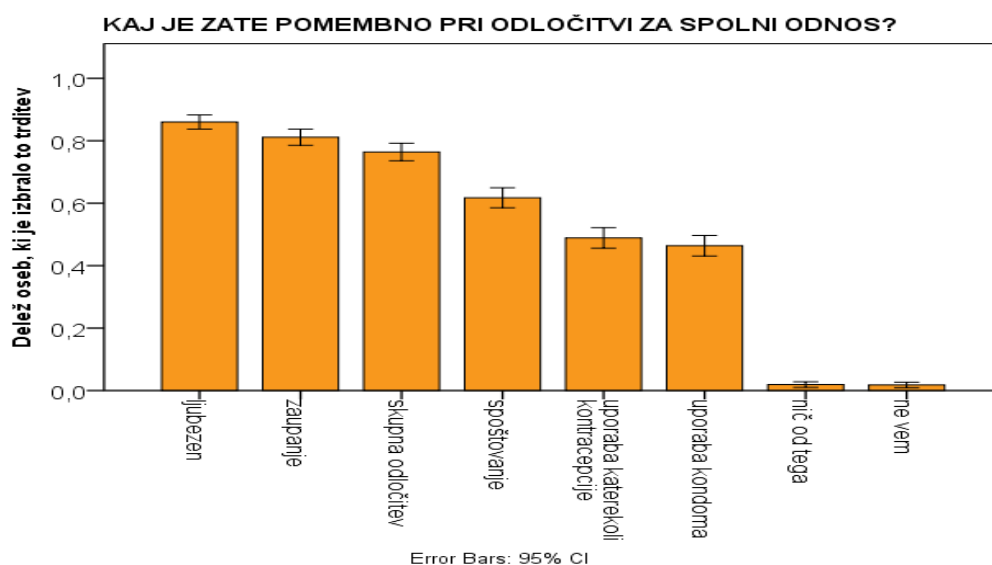

Slika 8: Mnenje o odgovornosti za kontracepcijo glede na tip izobraževanja

Gimnazijci so v večji meri prepričani, da sta za kontracepcijo odgovorna oba in v manjši meri, da je za kontracepcijo odgovoren samo fant ali samo dekle, kakor ostali. Hkrati pa dijaki srednjih poklicnih šol v večji meri menijo, da je za kontracepcijo odgovoren samo fant ali samo dekle in v manjši meri oba, kakor ostali ($Cr's V = 0,16, p < 0,01$).

1.9.1 KAJ JE POMEMBNO PRI ODLOČITVI ZA SPOLNI ODNOS?

Na splošno sta najstnikom pri odločitvi za spolni odnos najpomembnejša ljubezen in zaupanje. Sledi skupna odločitev, spoštovanje, nato pa uporaba katerekoli kontracepcije in kondoma.

Slika 9: Kaj je zate pomembno pri odločitvi za spolni odnos

To, ali je oseba že poslušala vsebine spolne vzgoje, statistično značilno ne vpliva na pomembnost katere izmed naštetih stvari. Spol ima največji vpliv in sicer na: ljubezen, zaupanje, spoštovanje, skupno odločitev, uporabo kondoma, uporabo katerekoli kontracepcije, »nič od tega« in »ne vem«.

Preglednica 4: Vpliv spola na pomembnost faktorjev za odločitev za spolni odnos

	Cr's V		
Ljubezen	0,32	p<0,01	Izbralo več žensk.
Zaupanje	0,29	p<0,01	Izbralo več žensk.
Spoštovanje	0,30	p<0,01	Izbralo več žensk.
Skupna odločitev	0,10	p<0,01	Izbralo več žensk.
Uporaba katerekoli kontracepcije	0,16	p<0,01	Izbralo več žensk.
Nič od tega	0,09	p<0,05	Izbralo več moških.
Ne vem	0,07	p<0,05	Izbralo več moških.

Če podrobneje pogledamo faktorja skupna odločitev in kontracepcija (edina faktorja na katera vpliva tudi tip izobraževanja), lahko opazimo naslednje:

1. če »skupna odločitev« kontroliramo na spol in tip izobraževanja, lahko opazimo, da se število izbir razlikuje samo v skupini žensk. Gimnazijke so večkrat označile, da jim je za odločitev za spolni odnos pomembna skupna odločitev, kakor ostale ($Cr's V = 0,2, p < 0,01$). Znotraj skupine moških ni razlik.
2. če »uporaba katerekoli kontracepcije« kontroliramo na spol in tip izobraževanja, lahko opazimo, da se število izbir razlikuje samo v skupini žensk. Gimnazijke so večkrat označile, da jim je za odločitev za spolni odnos pomembna izbira katerekoli kontracepcije, kakor ostali. Srednješolke srednjih poklicnih šol pa so manjkrat izbrale ta faktor, kakor ostale ($Cr's V = 0,19, p < 0,01$). Znotraj skupine moških so tisti, ki obiskujejo srednjo poklicno šolo, manjkrat izbrali faktor pomembnosti katerekoli kontracepcije, kakor ostali ($Cr's V = 0,2, p < 0,05$).

Na splošno so gimnazijci izbrali več faktorjev, ki so jim pomembni za odločitev za spolni odnos, kakor ostali srednješolci. Na vzorcu so se tako v povprečju odločili za 4,2 odločitve, ostali srednješolci pa vsak po 3,9 odločitev. Razlike med gimnazijci in srednješolci pa so tudi statistično značilne ($F(2) = 5,48, p < 0,01$) za populacijo.

Preglednica 5: Izid razvrščanja v skupine in delež anketirancev, ki so izbrali faktor kot pomemben pri odločitvi za spolni odnos

IZID RAZVRŠČANJA V SKUPINE IN DELEŽ ANKETIRANCEV, KI SO IZBRALI FAKTOR KOT POMEMBEN PRI ODLOČITVI ZA SPOLNI ODNOS			
	Skupina		
	1	2	3
ljubezen	91%	100%	56%
uporaba kondoma ali katere druge kontracepcije	65%	100%	54%
skupna odločitev	77%	100%	45%
zaupanje	100%	100%	14%
spoštovanje	61%	100%	13%
Velikost skupine (anketirancev)	432	259	195

Da bi izločili dijake, ki so si glede na pomembnost posameznih faktorjev za spolni odnos, najbolj podobni, smo opravili razvrščanje v skupine. Iz dendograma je bilo razvidno, da je najbolj smiselno razvrščanje v tri skupine, ki pa so si med sabo bolj ali manj podobne:

1. Vsi dijaki, ki so bili razvrščeni v prvo skupino so, kot pomemben dejavnik za odločitev za spolni odnos, izbrali zaupanje, 91% pa še ljubezen. 65% jih je omenilo uporabo kondoma ali katerekoli druge kontracepcije, 61% pa še spoštovanje.
2. Vsi pripadniki druge skupine so kot pomembne označili vse faktorje.
3. Pri tretji izstopata pomembnost ljubezni (56%) in uporaba kondoma ali katerekoli druge kontracepcije (54%). 13-14% pripadnikov te skupine je izbralo tudi zaupanje in spoštovanje.

Skupine se statistično značilno najbolj razlikujejo po spolu ($Cr's V = 0,32; p < 0,001$) in tipu izobraževanja ($Cr's V = 0,11; p < 0,001$) (tudi če izključimo vpliv enega ali drugega), med tem, ko se po deležu dijakov, ki so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, ne razlikujejo.

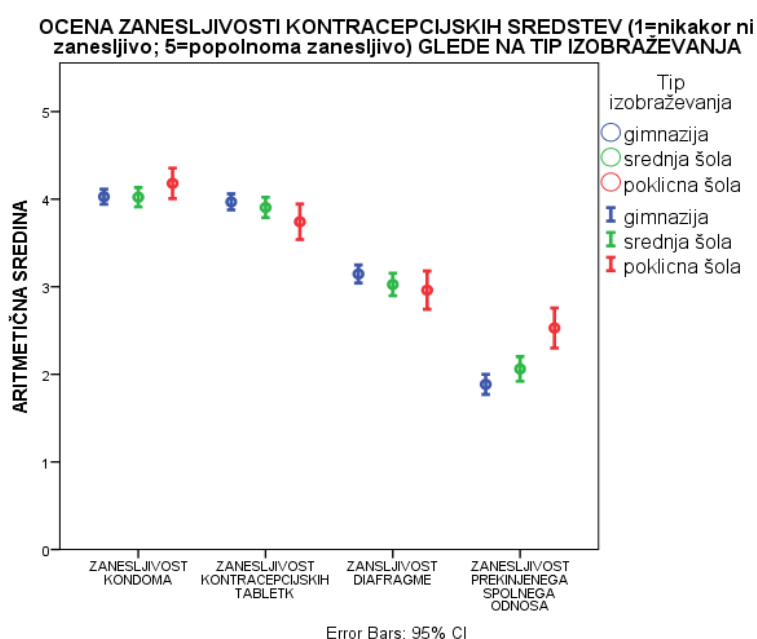
Preglednica 6: Značilnosti skupin glede spola in tipa izobraževanja

Skupina	Spol			Tip izobraževanja			Skupaj
	% žensk	% moških	skupaj	% gimnazija	% srednja šola	% poklicna šola	
1	56,6	43,4	100	44	33,3	22,7	100
2	74,1	25,9	100	48,7	40,5	10,8	100
3	29,3	70,7	100	34,9	44,1	21,0	100

1.9.2 ZANESLJIVOST KONTRACEPCIJSKIH SREDSTEV

Dijaki prvih letnikov srednjih šol na splošno kot najbolj zanesljivo kontracepcijsko sredstvo ocenjujejo kondom (4,1)⁴, sledijo kontracepcijske tablete (3,9), diafragma (3,1) in prekinjen spolni odnos (2,07).

Z manj kot 5% stopnje tveganja⁵ ne moremo trditi, da se aritmetične sredine ocene zanesljivosti kontracepcijskih sredstev razlikujejo glede na tip izobraževanja, razen prekinitev spolnega odnosa, ki ga srednješolci srednjih poklicnih šol ocenjujejo za bolj ($p < 0,05$) zanesljivega, kakor gimnazijci in dijaki srednjih šol ($Welch(2) = 14,65, p < 0,00$).

Slika 10: Ocena zanesljivosti kontracepcijskih sredstev glede na tip izobraževanja (s 95% intervali zaupanja)

Da bi izpostavili podobnosti in razlike v ocenjevanju varnosti kontracepcijskih sredstev med dijaki, smo izvedli t.i. metodo razvrščanja v skupine. S slednjo lahko najbolj podobne (glede na oceno zanesljivosti kontracepcijskega sredstva) dijake razvrstimo v skupine, ki so si med sabo čim bolj različne. Po, v poglavju »Opis uporabljenih metod za analizo

⁴ Aritmetična sredina lestvice od 1 do 5.

⁵ Porazdelitev ocen je v nekaterih skupinah asimetrična in/ali koničasta (oz. sploščena), vendar pa v vseh populacijah podobna, zato je bila izvedba ANOVE upravičena. Namesto F statistike smo zaradi neizpolnjene predpostavke o homogenosti varianc uporabili Welchovo F statistiko, ki velja za robustnejšo.

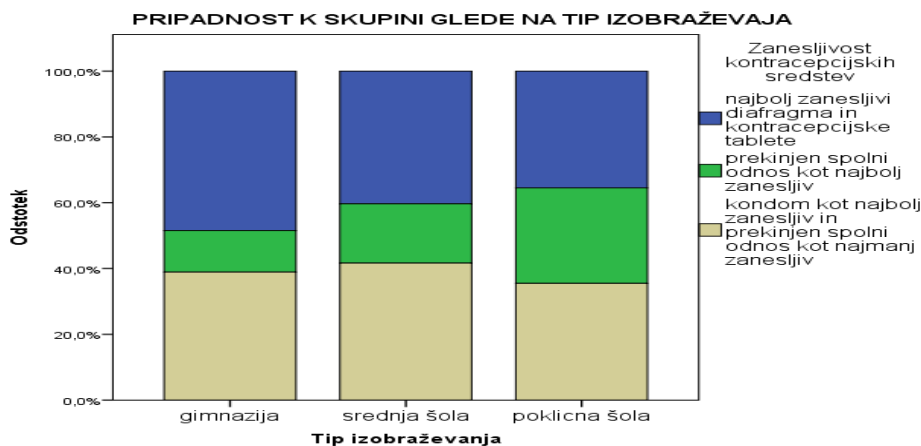
podatkov« opisanem postopku, smo določili smo tri skupine, ki so si med sabo najbolj različne.

Preglednica 7: Izid razvrščanja in aritmetične sredine pomembnosti vsake izmed kontracepcijskih sredstev glede na skupino

IZID RAZVRŠČANJA IN ARITMETIČNE SREDINE POMEMBNOСТИ VSAKE IZMED KONTRACPECIJSKIH SREDSTEV GLEDE NA SKUPINO			
	Skupina		
	1 (najbolj zanesljivi diafragma in kontracepcijske tablete)	2 (prekinjen spolni odnos kot najbolj zanesljiv)	3 (kondom kot najbolj zanesljiv in prekinjen spolni odnos kot najmanj zanesljiv)
Zanesljivost kondoma	3,93	3,54	4,39
Zanesljivost kontracepcijskih tablet	4,23	3,60	3,69
Zanesljivost prekinjenega spolnega odnosa	1,69	4,17	1,55
Zanesljivost diafragme	3,82	2,83	2,35
Velikost skupine	351	145	321

V tabeli 16 so prikazane aritmetične sredine ocene zanesljivosti kontracepcijskih sredstev glede na skupine. Na podlagi glavnih karakteristik smo skupine tudi poimenovali. Tako lahko razberemo:

1. za prvo skupino je značilno izrazito zaupanje do kontracepcijskih tabletk (4,32) in diafragme (3,82),
2. druga skupina se od ostalih najbolj izrazito razlikuje po tem, da prekinjen spolni odnos ocenjuje kot najbolj zanesljiv (4,17) (glede na ostale kontracepcijske metode znotraj skupine in glede na isto metodo v primerjavi z ostalimi skupinami),
3. značilnost tretje skupine pa je izrazito dobro mnenje o zanesljivosti kondoma (4,39) v primerjavi z ostalimi skupinami.

Slika 11: Pripadnost k skupini glede na tip izobraževanja

Glede na tip izobraževanje je statistično značilno ($p < 0,05$) več pripadnikov prve skupine (najbolj zanesljiva diafragma in kontracepcijske tablete) v gimnazijah in statistično značilno manj ($p < 0,05$) v srednjih poklicnih šolah. Med tem pa je v slednjih statistično značilno več pripadnikov druge skupine, ki v večji meri meni, da je prekinjen spolni odnos najbolj zanesljiva oblika kontracepcije. Pripadnikov druge skupine je v gimnazijah statistično značilno manj ($p < 0,05$)(Cr's $V = 0,12$).

Razlike so statistično značilne tudi v številu pripadnikov skupni glede na to, ali so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, ali jih niso. Tako je med tistimi, ki so že poslušali tovrstne vsebine statistično značilno manj pripadnikov druge skupine (prekinjen spolni odnos kot najbolj zanesljiv) in več pripadnikov prve (najbolj zanesljivi diafragma in kontracepcijske tablete) skupine. Med tistimi, ki tovrstnih vsebin še niso poslušali, pa je situacija ravno obratna (Cr's $V = 0,1$).

V kolikor izločimo vpliv poslušanja tovrstnih vsebin, ostanejo razlike med tipi izobraževanja statistično značilne ($p < 0,05$). Kadar pa izločimo vpliv šole, pa razlike niso več statistično značilne. Z gotovostjo ne moremo trditi, da statistična ne-značilnost ni posledica velikosti vzorca.

Število pripadnikov skupine se glede na spol statistično značilno ne razlikuje.

1.9.3 PREPOZNAVANJE SPOLNIH BOLEZNI

Poznavanje spolnih bolezni smo preverjali tako, da smo respondentom zastavili vprašanje, katere izmed naštetih bolezni so spolno prenosljive

bolezni. Pri tem smo ponudili sledeče možnosti: aids, gonoreja, sifilis, genitalne bradavice, hepatitis B in trihomoniaza. Vse našteje bolezni so tudi spolno prenosljive bolezni.

Preglednica 8: Kaj je spolno prenosljiva bolezen?

KAJ MED SPODAJ NAŠTETIMI JE SPOLNO PRENOSLJIVA BOLEZEN?			
		Odgovori	Odstotek enot
		N	
Kaj je spolno prenosljiva bolezen?	aids	871	98,6%
	gonoreja	259	29,3%
	sifilis	438	49,6%
	genitalne bradavice	251	28,4%
	hepatitis B	316	35,8%
	trihomoniaza	37	4,2%

Anketirani so v največ primerih kot spolno prenosljivo bolezen označili aids (98,6% anketiranih), ki je hkrati edina bolezen, ki jo je kot spolno prenosljivo prepoznalo več kot polovica anketiranih. Najmanj (4,2%) anketiranih je kot spolno prenosljivo bolezen označilo trihomoniazo.

Preglednica 9: Število identificiranih spolnih bolezni, linearna regresija

ŠTEVILO IDENTIFICIRANIH SPOLNIH BOLEZNI					
	Nestandardizirani koeficienti		Standardizirani koeficienti	t	Sig.
	B	Standardna napaka	Beta		
Konstanta	2,576	,096		26,958	,000
Ali si v šoli poslušal vsebine s področja spolne vzgoje?	,221	,092	,079	2,393	,017
Srednja šola v primerjavi z gimnazijo	-,395	,086	-,162	-4,579	,000
Poklicna srednja šola v primerjavi z gimnazijo	-,739	,107	-,244	-6,902	,000
R ² =0,06					

Na število identificiranih bolezni kot spolno prenosljivih bolezni statistično značilno vplivata tip izobraževanja in dejstvo, ali je oseba v šoli poslušala vsebine s področja spolne vzgoje. Spol pa statistično značilno ne vpliva na število identificiranih bolezni, kot spolnih bolezni.

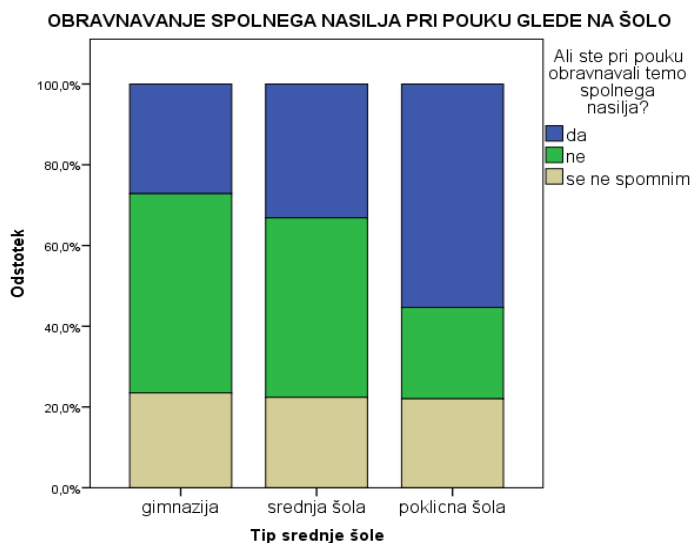
Če oseba obiskuje srednjo šolo, bo identificirala za 0,4 spolno prenosljive bolezni manj, kakor oseba, ki obiskuje gimnazijo. Oseba, ki obiskuje srednjo

poklicno šolo, bo identificirala za 0,7 spolno prenosljive bolezni manj, kakor oseba, ki obiskuje gimnazijo. Osebe, ki so že poslušale vsebine s področja spolne vzgoje, bodo identificirale 0,2 spolno prenosljive bolezni več, kakor osebe, ki niso poslušale vsebin.

1.9.4 SPOLNO NASILJE

34,8% anketiranih je pri pouku že obravnavalo temo spolnega nasilja, 42,4% jih te teme ni obravnavalo, medtem ko se 22,8% anketiranih ne spomni, ali so obravnavali to temo.

Statistično značilno je večji delež srednješolcev poklicnih srednjih šol obravnaval vsebine spolne vzgoje in statistično značilno manjši delež gimnazijcev ($Cr's V = 0,16; p < 0,001$).

Slika 12: Obravnavanje spolnega nasilja pri pouku glede na šolo

Srednješolce smo spraševali tudi po dojemanju spolnega nasilja tako, da smo jim zastavili nekaj primerov, le-te pa so dijaki ocenili na lestvici od 1 do 5, kjer je 1 pomenilo »zelo sem prepričan/a« (da gre v tem primeru za spolno nasilje) in 5 »nikakor nisem prepričan/a«. Čeprav so spremenljivke o dojemanju spolnega nasilja ordinalnega tipa, smo jih zaradi enakih razmerij obravnavali kot intervalne.

Preglednica 10: Dojemanje spolnega nasilja, osnovne opisne statistike

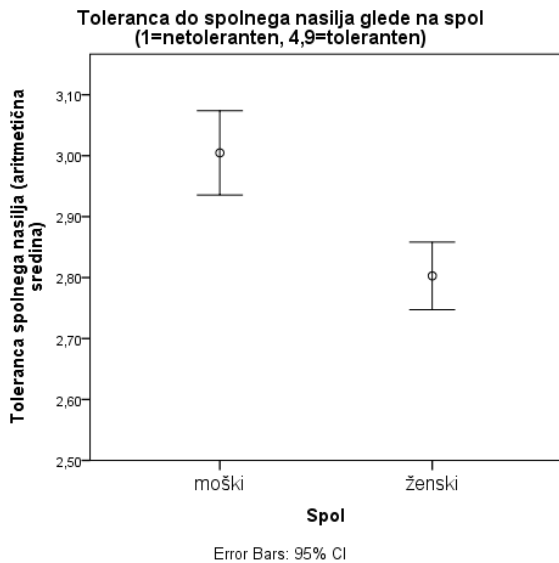
	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Mera asimetričnosti	Mera sploščenosti
poskus ali izvršitev posilstva	1,21	0,647	3,957	17,236
nepotrebno dotikanje	2,22	1,047	0,794	0,086
neželeno namigovanje, nagovarjanje na spolnost	2,46	1,077	0,455	-0,464
spolno obarvano obrekovanje	2,53	1,056	0,317	-0,406
spolno obarvane pripombe o delih telesa	2,76	1,079	0,236	-0,466
kazanje slik ali predmetov s spolno vsebino	2,99	1,229	0,054	-0,966
otipavanje, ščipanje	3,06	1,198	0,076	-1,037
nespodobne opazke	3,41	1,030	-0,144	-0,625
pohotni pogledi	3,87	1,072	-0,632	-,519
žvižganje za nekom	4,36	0,845	-1,314	1,460
Kaj je zate spolno nasilje; označi tvoje stališče z »x« v odgovarjajočo kolono pri vsaki od spodaj naštetih stvari: (1=zelo sem prepričan/a;5=nikakor nisem prepričan/a)				

Za poskus ali izvršitev posilstva so dijaki na splošno najbolj prepričani, da predstavlja primer spolnega nasilja. Sledi nepotrebno dotikanje, neželeno namigovanje, nagovarjanje na spolnost vse do žvižganja za nekom, za katerega so v povprečju anketirani najmanj prepričani, da gre za spolno nasilje.

Z izvedbo faktorske analize smo ugotovili, da vse merjene spremenljivke (z izjemo poskus ali izvršitev posilstva, ki smo jo izključili) merijo isti faktor. Tudi vrednost Cronbachovega alfe znaša 0,81, kar nakazuje na visoko zanesljivost merjenja pojma (visoka notranja konsistentnost).

Vse spremenljivke (razen poskusa ali izvršitve posilstva) torej merijo isti pojav – spolno nasilje – zato smo jih operacionalizirali (likartova lestvica) v novo spremenljivko, ki se porazdeljuje normalno z aritmetično sredino 2,9 (min=1, max=4,9) in standardnim odklonom 0,6.

Večja vrednost spremenljivke nakazuje na večjo toleranco do oblik spolnega nasilja na splošno, manjša pa manjšo toleranco do oblik spolnega nasilja na splošno.

Slika 13: Toleranca do spolnega nasilja glede na spol

Razlike aritmetičnih sredin so statistično značilne zgolj med spoloma ($t(745) = 4,53, p < 0,05$), med tem, ko med tipi izobraževanja ali dejstvom, ali je oseba že poslušala vsebine s področja spolne vzgoje niso.

1.9.5 ALI SI ŽE DOŽIVEL KAJ TAKEGA, KAR JE PO TVOJEM SPOLNO NASILJE?

5,7% anketiranih (51 anketiranih) je že doživel nekaj, kar je po njihovem spolno nasilje. 90,3% jih je dejalo, da kaj takega še niso doživeli, medtem ko so ostali (3,6%) izbrali odgovor »ne vem«.

Doživljaj, ki ga sami ocenjujejo kot spolno nasilje, je doživel že 2,6% fantov in 7,5% punc, razlike v deležih pa so statistično značilne za populacijo ($Cr's V = 0,11, p < 0,01$)(Tabelav prilogi p17)

Korelacija med tipom izobraževanja in odgovorom na vprašanje o doživljaju spolnega nasilja po oceni anketiranca ni statistično značilna pri manj kot 5% stopnji tveganja. Glede na dejstvo, ali je oseba že poslušala vsebine s področja spolne vzgoje, pa se deleži po kategorijah statistično značilno razlikujejo. Trdimo lahko, da bi tudi na populaciji več dijakov, ki niso poslušali vsebin s področja spolne vzgoje, na vprašanje o tem, ali so sami že doživeli kaj takega, kar bi po njihovem lahko predstavljajo spolno nasilje, odgovorilo z »ne vem« ($Cr's V = 0,1, p < 0,02$).

Anketirani dijaki prvih letnikov srednjih šol, ki so že doživeli kaj takega, kar je po njihovem spolno nasilje, so se o tem pogovarjali s sošolcem (ali sošolko) oz. prijateljem (ali prijateljico)(38,3%). 23,4% anketiranih, ki sodijo v to skupino, se je o dogodku pogovarjalo s starši.

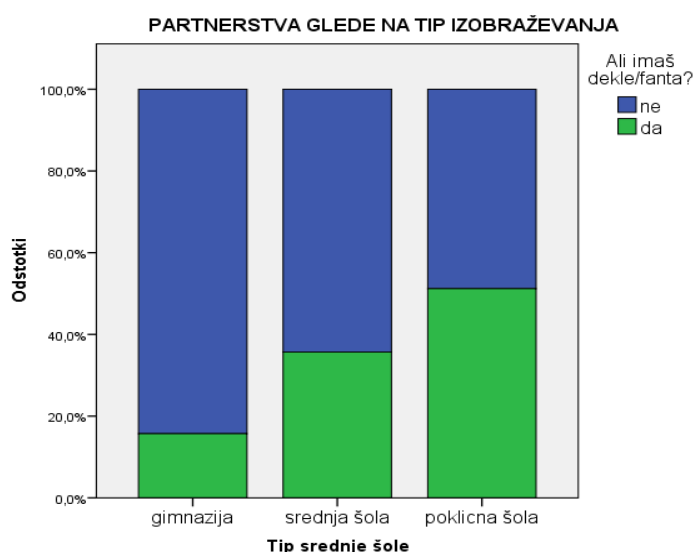
Osebe so lahko izbrale le en odgovor izmed ponujenih, vendar so nekatere kljub navodilom obkrožile dva ali več. Le-te smo v bazi podatkov zabeležili v kategorijo »drugo« in jih rekodirane upoštevali kot prikazuje tabela 20.

Preglednica 20: Viri pomoči po doživetem spolnem nasilju

VIRI POMOČI PO DOŽIVETEM SPOLNEM NASILJU	
	Frekvence
Pogovarjal sem se s sošolcem/prijateljem oz. sošolko/prijateljico	18
Pogovarjal sem se s starši	11
Pogovarjal sem se z nekom drugim (psihiatrinjo, sedanjim fantom...)	9
O tem se nisem želel pogovarjati (ker ne bi razumeli, ker nisem upal)	7
O tem bi se želel pogovarjati, pa se nisem (ker ne bi verjeli...)	11
SKUPAJ	56

1.10 PARTNERSTVO IN ZAŠČITA

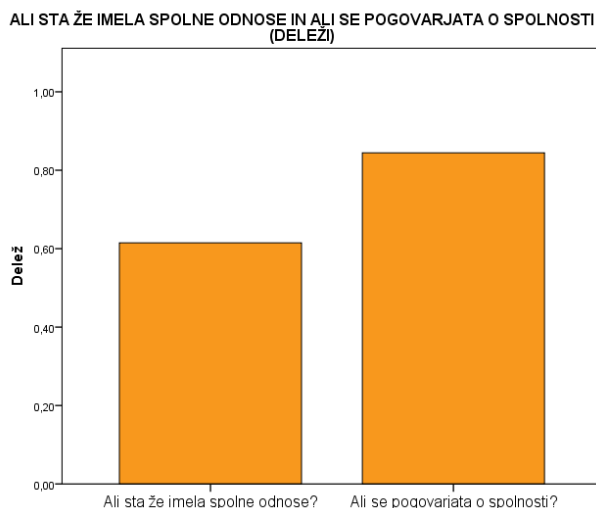
68,6% vseh, ki so odgovorili na vprašanje »Ali imaš fanta/dekle?« je podalo negativen odgovor. V partnerskem razmerju je tako 29,3% anketiranih, delež pa se statistično značilno razlikuje glede na tip izobraževanja.

Slika 14: Partnerstva glede na tip izobraževanja

Tako je med gimnazijci statistično značilno več takih, ki so samski in manj takih, ki so v partnerskem razmerju. Med dijaki srednjih šol in srednjih poklicnih šol pa je statistično značilno več takih, ki so v partnerskem razmerju in manj takih, ki so samski ($\chi^2 = 0,3, p < 0,001$)(preglednica v prilogi p18).

Dijake, ki so v partnerskem razmerju, smo povprašali tudi po tem, ali so že imeli spolne odnose in ali se o spolnosti pogovarjajo.

Slika 15: "Ali sta že imela spolne odnose?", "Ali se pogovarjata o spolnosti?", deleži pozitivnih odgovorov

62,8% vprašanih je dejalo, da so že imeli spolne odnose, 84,3% pa, da se o spolnosti pogovarjajo s partnerjem/partnerico. Razlike v deležih glede na spol, tip izobraževanja in dejstvo, ali so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje obeh spremenljivk niso statistično značilne (preglednici v prilogi p20 in p21).

Izmed tistih, ki imajo fanta/punco, jih redno kontracepcijo uporablja 64,8% anketiranih in občasno kontracepcijo 18,9% (redna in občasna kontracepcija se ne izključujeta). Kontracepcije ne uporablja 17,3% vseh anketiranih. Tisti, ki so navedli razloge, so najpogosteje omenjali zmanjšan spolni užitek.

Kot redno kontracepcijo je največ anketiranih navedlo kondom in kontracepcijske tablete skupaj, kot občasno pa kondom.

Razlike v deležih redne uporabe kontracepcije glede na spol, tip izobraževanja ali dejstvo, da je oseba že poslušala vsebine s tega področja, niso statistično značilne. Ob opazovanih osebah, ki uporabljajo samo

občasno zaščito pa so razlike statistično značilne med različnimi tipi izobraževanja ($Cr's V = 0,24, p < 0,01$)(preglednica 21).

Preglednica 11: Vrsta kontracepcije glede na stalnost uporabe

VRSTA KONTRACENCIJE GLEDE NA STALNOST UPORABE		
	Redno (f)	Občasno (f)
Kondom	63	18
Kontracepcijske tablete	21	7
Kontracepcijske tablete in kondom	8	0
Kondom in prekinjen spolni odnos	1	1
Prekinjen spolni odnos	1	0
Skupaj	94	26

Med gimnazijci je statistično značilno več takih, ki občasne kontracepcije ne uporabljajo, med tem, ko je med dijaki srednjih šol takih statistično značilno več. Ostale omenjene spremenljivke na uporabo občasne kontracepcije nimajo značilnega vpliva.

Med tistimi, ki nikoli ne uporabljajo kontracepcije, a imajo partnerja/ko, je statistično značilno več takih, ki v okviru šole niso poslušali vsebin s področja spolne vzgoje ($Cr's V = 0,15, p < 0,05$).

Ob 10% stopnji tveganja za celoten model lahko trdimo tudi, da obstaja korelacija med tipom izobraževanja in (ne)uporabo kontracepcijskih sredstev tudi na populaciji. Dijaki srednjih poklicnih šol v večji meri ne uporabljajo nobenega izmed kontracepcijskih sredstev, kakor ostali ($Cr's V = 0,16, p < 0,1$).

5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Ciljna populacija raziskave so bili dijaki prvih letnikov srednjih poklicnih, srednjih tehničnih in strokovnih šol in gimnazij, od katerih smo želeli izvedeti, kako si predstavljajo pouk spolne vzgoje, kako so zadovoljni z že obstoječo spolno vzgojo v okviru šole (tiski, ki so jo že poslušali), koliko so ozaveščeni o najpogostejših spolnih boleznih in zaščiti, kakšno je njihovo mnenje o zaščiti in kaj jim je pomembno za spolni odnos. Prav tako smo ugotavljali, kaj je zanje spolno nasilje in ali so že bili kdaj sami žrtve spolnega nasilja. Na koncu smo jih povprašali še, ali oni sami, v kolikor so v partnerskem razmerju, uporabljajo katero izmed metod kontracepcije in ali se o spolnosti pogovarjajo s svojim partnerjem/partnerko.

Anketirani so na pisni vprašalnik, generalno gledano, zelo radi odgovarjali. Kot so navajali, se jim je zdel zanimiv in jih je spodbudil k razmišljanju o obravnavani tematiki. Temu primerno je bila nizka tudi stopnja neodgovorov.

Pod terminom »spolna vzgoja« si največ dijakov prvih letnikov predstavlja vsebine s področja spolnih odnosov in spolnih bolezni. Zanimivo je, da je bilo zgolj 44% dijakov srednjih poklicnih šol mnenja, da k pouku spolne vzgoje sodijo tudi vsebine s področja kontracepcije. Tudi na splošno so dijaki srednjih poklicnih šol izbrali manj vsebin, ki bi po njihovem morale biti vključene v pouk spolne vzgoje, kakor dijaki srednjih šol ali gimnazij. Polovica ali manj dijakov je menila, da k pouku spolne vzgoje sodijo vsebine s področij odnosov in odraščanja (tj. puberteta, medsebojni odnosi med spoloma, odnosi in vloge v družini in nasilje v družini).

Po drugi strani pa je 17% anketiranih, ki so v partnerskem razmerju, dejalo, da nikoli ne uporabljajo kontracepcije. Delež teh je večji med dijaki srednji poklicnih šol, kakor med ostalimi, zato je tem skupinam še toliko bolj pomembno predstaviti možnosti, predvsem pa pomen, zaščite in kontracepcije. Podajanje tovrstnih informacij v okviru šole se izkaže kot učinkovito, saj je med tistimi, ki so že poslušali tovrstne vsebine v okviru šole, manj takih, ki ne uporabljajo nobene izmed kontracepcijskih sredstev (tudi, če izključimo vpliv tipa izobraževanja in spola).

Anketirani so v sklopu odprtih vprašanj največkrat navajali zmanjšan spolni užitek, domnevamo pa lahko, da ima na uporabo in odnos do kontracepcijskih sredstev pomemben vpliv tudi splošni vrednotni sistem posameznika in prevladujoče norme spolnih vlog. Statistično značilno je namreč več žensk, kakor moških mnenja, da k pouku spolne vzgoje sodi tudi kontracepcija, hkrati pa je med moškimi več takih, ki menijo, da so za kontracepcijo odgovorni fantje, med ženskami pa več takih, ki menijo, da sta za kontracepcijo odgovorna oba. Splošno gledano večina dijakov meni, da sta za kontracepcijo odgovorna oba (takih je tudi več gimnazijcev, kakor dijakov srednjih poklicnih šol).

Večina anketiranih odobrava spolno vzgojo v okviru šole, niso pa enotni o tem, kako naj bi se izvajala. Približno 46% jih namreč meni, da bi se morala izvajati kot poseben predmet, 36% pa, da bi se morala izvajati v okviru drugih predmetov. Med dijaki srednjih poklicnih šol in tistimi, ki so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, je več takih, ki podpirajo uvedbo posebnega predmeta, medtem ko so dijaki gimnazij, in tisti, ki še niso poslušali tovrstnih vsebin, mnenja, da bi se morala izvajati v okviru drugih predmetov (večina (71%) vprašanih je dejala, da bi bila zanje najboljša oblika posredovanja vsebin o spolni vzgoji v šoli v okviru predavanja v razredu).

Slednji so v odprtem delu vprašanja kot pojasnilo navajali že tako preobremenjenost s predmetnikom.

V okviru šole je 77% dijakov že poslušalo vsebine s področja spolne vzgoje. Med gimnazijci je takih statistično značilno več, sicer pa je največ dijakov le-te poslušalo med 3 in 5 ur pri biologiji, zdravstveni vzgoji, razredni uri ali kje drugje. Ti, ki so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, imajo o njej precej dobro mnenje. Večina jih je odgovorila, da je prejela odgovore na vsa ali skoraj vsa vprašanja, ki so jih zanimala in da bodo vse, ali skoraj vse, lahko, ali pa so že, uporabili v vsakdanjem življenju.

Le 12% jih je pogrešalo vsebine s področja spolnih odnosov (spolnih položajev), spolnih bolezni in kontracepcije, medsebojnih odnosov, homoseksualnih odnosov, več praktičnih nasvetov in vizualnih prikazov. Nekateri so opozorili še, da bi želeli, da bi se informacije o spolnosti podajale na bolj odkrit in neposreden način, 16% anketiranih pa bi želelo še možnost individualnega razgovora v zvezi s spolnostjo.

Kot navaja 47% anketiranih, so vsebine v okviru šole posredovane pravočasno, sicer pa je največ dijakov (skupaj 85% vseh dijakov, ki so odgovorili na vprašanje) dejalo, da bi bil najprimernejši čas za vključitev vsebin o spolni vzgoji v sedmem, osmem oz. devetem razredu osnovne šole.

Na splošno so anketirani mnenja, da so dovolj informirani o spolnosti (66%), medtem ko jih je četrtnina na vprašanje, *»ali meniš, da si dovolj informiran o spolnosti«*, odgovorila z *»ne vem«*, kar nenazadnje nakazuje na nesigurnost v obseg do sedaj pridobljenih znanj, ki jih največ anketiranih pridobi v šoli pri pouku (60%) in iz interneta (59%) ter od prijateljev ali prijateljic (51%). Od staršev jih informacije o spolnosti dobi dobrih 35.

Anketirani so kot vir informacij o spolnosti navajali tudi naslove spletnih strani, ki ponujajo pornografijo, zato je še toliko bolj pomembno ozaveščanje o varni in kritični rabi tovrstnih vsebin ter (ob zavedanju omejitev) razmislek o uporabi interneta kot komunikacijskega kanala za posredovanje vsebin o spolnosti. Razlike med spoloma so statistično značilne: na internetu in televiziji je informacije o spolnosti dobilo več moških kakor žensk, medtem ko je več slednjih dobilo informacije o spolnosti pri zdravstvenih delavcih, starših in v revijah ali zgibankah.

Kljub splošnem mnenju, da so prejeli dovolj informacij, je bil AIDS edina spolno prenosljiva bolezen, ki jo je kot tako identificiralo več kot 50% dijakov (97%). Dijaki, ki so poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, so prepoznali več bolezni kot spolno prenosljive, kakor tisti, ki tovrstnih vsebin še niso poslušali. Na prepoznavanje omenjenih bolezni prav tako vpliva tip izobraževanja.

Kot najbolj zanesljivo kontracepcijsko sredstvo dijaki ocenjujejo kondom (o katerem imajo zelo pozitivno mnenje: 57% dijakov ga ocenjuje kot primerno kontracepcijsko sredstvo in 74% kot dobro zaščito pred spolno prenosljivimi okužbami, nekateri pa opozarjajo na nezanesljivost), sledijo kontracepcijske tablete, diafragma in prekinjen spolni odnos, ki ga dijaki ocenjujejo kot najmanj zanesljivega. Slednjega dijaki srednjih poklicnih šol ocenjujejo kot bolj zanesljivega, kakor dijaki ostalih srednjih šol (in kljub temu kot najmanj zanesljivega).

V praksi pa se tisti, ki so v partnerskem razmerju in imajo spolne odnose (takih je več med dijaki srednjih poklicnih šol, kakor med gimnazijci) za redno kontracepcijo odločajo v 65% deležu (in/ali občasno 19%). Pri tem največkrat kot redno kontracepcijo izberejo kondom ali kontracepcijske tablete (17% anketiranih, ki so v partnerskem razmerju, nikoli ne uporablja kontracepcijskih sredstev).

Spol je spremenljivka, ki statistično značilno vpliva na pomembnost faktorjev pri odločitvi za spolni odnos. Več žensk, kakor moških je tako kot pomemben faktor označilo ljubezen, zaupanje, spoštovanje, skupno odločitev in uporabo katerekoli kontracepcije. Gimnazijci so v povprečju izbrali več faktorjev, kakor srednješolci.

35% anketiranih je pri pouku že obravnavalo temo spolnega nasilja, medtem ko se jih 23% ne spomni, ali so obravnavali temo spolnega nasilja. Statistično značilno je manj gimnazijcev trdilo, da so pri pouku obravnavali temo spolnega nasilja, medtem ko je delež dijakov srednjih poklicnih šol, ki so obravnavali to temo, večji. Delež tistih, ki so že doživeli kaj takega, kar je po njihovem spolno nasilje, je večji med ženskami, kakor med moškimi. Največ tistih, ki so doživeli kaj takega, kar je po njihovem spolno nasilje (takih je na vzorcu 6%) se je o tem pogovarjalo s sošolcem ali sošolko oz. s prijateljem ali prijateljico (38%). 23% anketiranih z izkušnjo se je o njej pogovarjalo s starši. Tisti, ki se o tem niso pogovarjali, so kot razlog navedli strah pred nerazumevanjem, strah na splošno in strah pred tem, da ne bi verjeli.

Za poskus ali izvršitev posilstva so dijaki najbolj prepričani, da predstavlja spolno nasilje, sledi nepotrebno dotikanje, neželjeno namigovanje, nagovarjanje na spolnost, spolno obrekovanje in drugo. Za žvižganje za nekom so anketirani v povprečju najmanj prepričani, da predstavlja primer spolnega nasilja, sicer pa je le-to odvisno od spola. Ženske so prej prepričane, da neko dejanje predstavlja dejanje spolnega nasilja, kakor moški.

Cilj našega raziskovalnega dela je bil pridobiti in analizirati čim več podatkov o podajanju vsebin s področja spolnosti v okviru obveznih izbirnih vsebin

pouka vzgoje za zdravje v srednjih šolah, osvojenem znanju, predvsem pa o stališčih, mnenjih in odnosu mladih do teh vprašanj. Raziskava nudi vrsto dragocenih podatkov za boljše razumevanje in želje mladostnikov s področja spolne vzgoje. Podatki nakazujejo, da vzgoja za zdravje ter še posebej spolna vzgoja v srednjih šolah nujno potrebuje prenovu in "vidnejše mesto" v vzgojno izobraževalnem sistemu v Republiki Sloveniji. Pričakujemo, da bodo podatki naše raziskave, ne le služili nadaljnjemu raziskovanju, temveč predvsem, kot osnova predlogom za načrtovanje in pripravo prenove učnega programa vzgoje za zdravje in spolne vzgoje v okviru le-te, v srednjih šolah ter kasnejšo evalvacijo.

6 LITERATURA

6.1 CITIRANA DELA

Belovič B. Znanje o spolnosti in aidsu ter spolno vedenje mladih, pogoj za preprečevanje okužbe z virusom HIV. Specialistična naloga. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Medicinska fakulteta, Inštitut za socialno medicino in higieno, 1997.

Bojc K. Spolno nasilje v srednjih šolah. Diplomsko delo univerzitetnega študija. Fakulteta za organizacijske vede, Univerza v Mariboru, Kranj, 2007.

Brown, James Dean. „Questions and answers about language testing statistics: Skewness and kurtosis.“ JALT Testing & Evaluation SIG Newsletter, 1997: 20-23.

Cramér, Harald. Mathematical methods of statistics. Princeton: Princeton University Press, 1999.

Douglas K. sexuality Education: A More Realistic View of its Effects. Journal of School health, 2009; 55: 421-4.

Eun Young S, Pruitt BE, McNamara J, Colwell B. A Meta-Analysis Examining Effects of School Sexuality Education Program on Adolescents' Sexual Knowledge, 1960-1997. Journal of School Health, 2009; 70: 413-6.

Ferligoj, Anuška. „Razvrščanje v skupine.“ Zbirka metodološki zvezki (Raziskovalni inštitut, Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo), 1898.

Field, Andy. Discovering Statistics Using SPSS. London: SAGE Publications, Inc., 2009.

Hafner A, Lesjak K. Spolnost in mladostniki – pregled pristopov v različnih evropskih državah. Gorenjski bilten javnega zdravja 2007; 1 (4): 20-1.

Hoyer S in Stjepanovič A. Spolna vzgoja mladostnikov. Obzor Tdr VN, 1997; 31: 147-53.

Jacobs CD, Wolf EM. School Sexuality Education and Adolescent Risk-Taking Behavior Jacobs. *Journal of School Health*, 2009; 65: 91-95.

Jerček H in sod. HBSC Slovenija 2006. Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, 2007: 173 – 82.

Johnson, Richard A., in Dean W. Wichern. *Applied Multivariate Statistical Analysis*. London: Pearson Education, Inc., 2007.

Kirby D, Laris B, Rollery L. sex and HIV Education Programs: Their Impact on Sexual Behaviors of Young People Throughout the World. *Journal of Adolescent Health*, 2007; 40 (3): 206-217.

Kline, Paul. *An Easy Guide to Factor Analysis*. London: Routledge, 1993.

Kontič T. Spolno vedenje velenjskih srednješolcev. Diplomsko delo. Fakulteta za družbene vede, Univerza v Mariboru. Maribor, 2009.

Luznar N, Šmit M. Sistem zdravstvene vzgoje v Zdravstvenem domu Ljubljana-Vič-Rudnik: Programirana zdravstvena vzgoja v šolah in vrtcih. Vzgoja in izobraževanje v informacijski družbi. IS, 2004: 1-4.

Pinter, Bojana. „Spolno vedenje slovenskih srednješolcev v letu 2004.“ *Zdravstveni vestnik*, 2006: 615-9.

Rogelj, Tina. Diplomsko delo: Prvi spolni odnos pri Slovencih in Slovenkah. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2008.

Statistični urad Republike Slovenije. Klasifikacija statističnih teritorialnih enot v Evropski Uniji - NUTS. brez datuma. http://www.stat.si/tema_splosno_upravno_nuts.asp (poskus dostopa 23. 10 2012).

Verban Z, Belovič B, Benkovič A. Kviz o aidsu – zanimiva oblika zdravstvene vzgoje. *Obzor Zdr N* 1999; 33: 175-8.

6.2 UPORABLJENA DELA

Arko U, Hrovatin M, Jazbec R. Zdravstvena vzgoja v osnovni šoli. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1991.

Bajt, Maja, in Mateja Gorenc. Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju: HBSC Slovenija. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, 2007.

Lavrič, Miran. Mladina 2010: družbeni profil mladih v sloveniji. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino, 2011.

Lekič, Ksenija. Mladinski program To sem jaz - mrežni poskus porazdeljene odgovornosti = Youth programme "This is me" - a net experiment of divided responsibility. *Bilt.-ekon. organ. inform. zdrav.*, 2009, letn. 25, št. 4, str. 131-133.

Lobe, Bojana, in Sandra Muha. Internet v vsakdanjem življenju slovenskih otrok in mladostnikov. Ljubljana: Center za metodologijo in informatiko, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, 2011.

Pinter B in sod. Spolno vedenje slovenskih srednješolcev v letu 2004. Zdrav Vest, 2006; 75: 615-9.

Podkrajšek, Damjana, Konec Juričič, Nuša, Eržen, Ivan, Lekič, Ksenija. Mladostniki jo potrebujejo: spletna stran www.tosemjaz.net. Isis (Ljubl.), 2002, letn. 11, št. 7, str. 62-65.

Shapiro S, Flaherty - Zonis C. Uvod v spolno vzgojo. Ljubljana, Sklad za odprto družbo, 1994.

Titley, Gavon, ured. Mladi in preprečevanje nasilja: priporočila za mladinsko politiko. Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK: Urad za mladino Republike Slovenije, 2005.

Vehovar, Vasja, Tina Činkole, Andraž Petrovčič, in Saša Mašič. Spletne skupnosti 2010. Ljubljana: Center za metodologijo in informatiko, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, 2010.

Zavod za zdravstveno varstvo Celje. Zaključno evalvacijsko poročilo: Rezultati programa To sem jaz v šolskem letu 2011/12. Celje: Zavod za zdravstveno varstvo Celje, 2012.

Zdešar, Polona. „Statistični urad Republike Slovenije.“ Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v gospodinjstvih in posameznikih, Slovenija, 2012-končno poročilo. 5. oktober 2012. http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5037 (poskus dostopa 5. november 2012).

7 TABELE: OSNOVNE OPISNE STATISTIKE

Tabela p1:

		Anatomija spolnih organov	Spolno prenosljive okužbe	Puberteta	Medosebni odnosi	Nasilje v družini	Skrb za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti	Kontracepcija	
Spol	Moški	Gimnazija	49,7/4,2	45,5/5,3	43,7/2,2	38,7/0,4	37,9/0,1	48,8/5	50,2/6,7
		Srednja šola	32,9/-2,1	37,5/-1	37,7/-0,5	41,3/0,8	41,4/0,3	31,1/-3,5	36,9/-1,1
		Srednja poklicna šola	17,4/-2,4	17,1/-4,9	18,6/-2	20/-1,4	20,7/-0,4	20,1/-1,8	12,9/-6,4
		Cr's V	0,23	0,31	0,7	0,7	0,02	0,26	0,4
		Sig.	0,00	0,00	0,39	0,39	0,92	0,00	0,00
	Ženski	Gimnazija	56,3/3,1	52,7/4,7	51,4/1	53,8/2,4	37,0/-1,2	56,7/5,4	53,1/4,9
		Srednja šola	32,4/-1,8	35/-1,9	34,6/-7	31,7/-2,3	29,6/-0,8	33,3/-2,3	36,9/0,2
		Srednja poklicna šola	11,3/-2	12,3/-4	14/-5	14,6/-0,2	33,3/2,8	10/-4,5	10,0/-7,2
		Cr's V	0,15	0,24	0,11	0,11	0,1	0,27	0,34
		Sig.	0,01	0,00	0,04	0,04	0,02	0,00	0,00

Tabela p2:

		Spol	Spolno prenosljive okužbe	Skrb za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti	Medosebni odnosi	Puberteta	Spolni odnosi	Kontracepcija
Tip izobraževanja	Gimnazija	Moški	36,8/-1,6	35,3/-2	31,7/-2,5	44,2/2,2	38,1/0,1	35,8/-2,7
		Ženski	63,2/1,6	34,7/2	68,3/2,5	55,8/-2,2	61,9/-0,1	64,2/2,7
		Cr's V	0,08	0,1	0,13	0,11	0,004	0,14
		Sig.	0,10	0,05	0,01	0,03	0,942	0,01
	Srednja šola	Moški	42,0/-2,4	37,1/-3,3	45,7/0	50,4/1,3	48,2/2,0	37,1/-5,2
		Ženski	58,0/2,4	62,9/3,3	54,3/0	49,6/-1,3	51,8/-2	62,9/5,2
		Cr's V	0,14	0,19	0,00	0,07	0,111	0,29
		Sig.	0,02	0,00	0,998	0,18	0,05	0,00
	Srednja poklicna šola	Moški	48,5/-2,3	56/0,1	47,0/-1,8	55,4/0	55,1/-0,2	43,1/-2,9
		Ženski	51,5/2,3	44/-0,1	53/1,8	44,6/0	44,9/0,2	56,9/2,9
		Cr's V	0,18	0,008	0,14	0,00	0,017	0,23
		Sig.	0,02	0,916	0,068	0,97	0,831	0,00

	Spol %; prilagojeni std. reziduali		Cr's V	sig	Tip izobraževanja %; prilagojeni std. Reziduali			Cr's V	sig	Ali si že poslušal/a vsebine s področja spolne vzgoje? %; prilagojeni std. reziduali		Cr's V	sig
	moški	ženski			gimnazija	Srednja šola	Poklicna šola			da	ne		
Tabela p: 3 Kaj meniš o uvedbi spolne vzgoje v šoli kot posebnega predmeta?													
Zdelo bi se mi v redu	65,2;4	50,1;-4	0,15	0,00	49,5;-3,3	60,3;1,7	64,2;2,1	0,124	0,00	53,8;-2,4	64,5;2,4	0,09	0,02
Bolje je, če je v okviru drugih predmetov	34,8;-4	49,9;4			50,5;3,3	39,7;-1,7	35,8;-2,1			46,4;2,4	35,5;-2,4		

Tabela p: 4 Kakšna oblika posredovanja vsebin o spolni vzgoji v šoli bi bila zate najboljša?													
Predavanje v razredu	76,6/3,2	66,8/-3,2	0,18	0,00	68,9/-1,2	68,8/-1,2	80,7/3	0,08	0,02	69,7/-0,5	71,4/-0,5	0,03	0,75
Razgovori in delavnice z učitelji v okviru manjše skupine dijakov	17,3/-4,6	31,3/4,6			27,9/1,8	25,8/0,5	16,3/-2,9			26,9/0,7	24,5/0,7		
Drugo	6/3	2,1/-3			3,1/-1,1	5,3/1,7	-0,7			3,5/-0,4	4,1/0,4		
Tabela p: 5 Ali bi želel/a imeti v šoli možnost individualnega razgovora o vprašanih v zvezi s spolnostjo?													
Ne	81,8/0,4	80,6/-0,4	0,06	0,47	80,3/-4	83,9/1,8	76,1/-1,7	0,08	0,17	82,4/2,0	76,1/-2	0,10	0,06
Da, s profesorjem	6,9/0,7	5,6/-0,7			5/-1,4	6/-0,3	9,8/2,1			6,1/0,1	6/-0,1		
Da, z razrednikom	1,8/-1,5	3,5/1,5			2,4/-0,7	2,7/-0,2	4,3/1,2			2,1/-2,5	5,5/2,5		
Da, s psihologinjo	6,6/-0,7	7,9/0,7			9,4/-2	5,1/-2,1	7,4/0,0			6,7/-1,5	10/1,5		
Da, s/z (navedi)	2,9/0,6	2,3/-0,6			2,9/0,4	2,4/-0,3	2,5/-0,1			2,7/0,1	2,5/-0,1		
Tabela p: 6 Ali meniš, da si dovolj informiran/a o spolnosti?													
Da	71,5/3	61,9/-3	0,113	0,00	63,7-1,5	66,7/0,2	71,7/1,6	0,1	0,00	68,6/2,9	57,7/-2,9	0,100	0,013
Ne	7,9/0,2	7,5/-0,2			11,7/3,8	5,7/-1,8	3/-2,6			7/-1,8	10,9/-1,8		
Ne vem	20,7/-3,3	30,6/3,3			24,5/-0,8	27,5/0,9	25,3/-0,2			24,4/-2,0	31,3/-2,0		
Tabela p: 7 Kje si dobil/a informacije o spolnosti?													
Od zdravstvenih delavcev	34,7/-4,4	49,5/4,4	0,15	0,00	47,9/2,9	39,6/-1,3	35,1/-2,1	0,10	0,01				
V šoli pri pouku	57,2/-1,6	62,5/1,6	0,05	0,11	65,6/2,7	58/-1,1	53/-2,1	0,1	0,01				
Od staršev	27,2/-4	40,2/4	0,14	0,00	38/1,9	33,4/-0,5	28,6/-1,8	0,07	0,09				
Starih staršev	4,2/1,8	2,1/-1,8	0,06	0,07	1,8/-2,1	3/-0,4	7,1/3,1	0,11	0,01				
Bratov, sester	12,5/-1,3	15,7/1,3	0,01	0,18	12,2/-1,4	16/1,3	14,3/0,1	0,05	0,35				
Prijatelj, prijateljic	48/-1,6	53,6/1,6	0,06	0,10	52,3/0,6	50,6/-0,3	50/-0,4	0,02	0,84				
Iz knjig, revij, zgibank	34,5/-5,9	54,5/5,9	0,2	0,00	55,7/5,3	36,4/-4,3	41,1/-1,3	0,18	0,00				
Televizije	44,9/4,6	29,8/-4,6	0,16	0,00	37/0,3	35,5/-0,4	36,9/0,1	0,02	0,91				
Interneta	74,7/8,5	45,8/-8,5	0,29	0,00	59,6/0,5	57,5/-0,5	58,9/0,0	0,02	0,87				
Drugje	3,7/1,4	2,1/-1,4			1,8/-1,8	4,4/1,9	3/0,0	0,07	0,12				
Tabela p: 8 Ali meniš, da je znanje o spolni vzgoji v šolah posredovano pravočasno?													
Da	49,9/1,4	45/-1,4	0,05	0,3	48,7/0,9	47,2/0,1	42,8/-1,2	0,06	0,13	50,7/-4,1	34,5/4,1	0,146	0,00
Ne	29,1/-1,4	33,6/1,4			33,1/0,9	31,0/-0,2	28,9/-0,8			30,2/1,4	35,5/-1,4		
Ne vem	21/-0,1	21,4/0,1			18,2/-2,1	21,8/0,2	28,3/2,4			19,1/3,3	30/-3,3		
Tabela p: 9 Kdaj, v katerem razredu osnovne in srednje šole, naj bi po tvojem vključili vsebine o spolni vzgoji?													
Med prvim in petim razredom	11,1/2,3	6,2/-2,3	0,09	0,02	7,3/-1	9,9/1	8,9/0,1	0,04	0,54	6,4/-1,0	9/1	0,04	0,32
Med šestim in devetim razredom	88,9/-2,3	93,8/2,3			92,7/1	99,1/-1	91,3/-0,1			93,6/1,0	91/-1		

Tabela p: 10 Ali si v šoli poslušal/a vsebine s področja spolne vzgoje?													
Da	75,5/-0,9	78,1/0,9	0,11	0,00	82/3	73,1/-2,2	74,1/-1	0,1	0,00				
Ne, ker do sedaj nismo obravnavali teh vsebin	16,1/-0,9	18,5/0,9			15,4/-1,4	20,4/1,8	16,3/-0,4						
Ne, ker me takrat ni bilo v šoli	8,4/3,2	3,3/-3,2			2,6/-3	6,6/1,2	9,6/2,7						
Tabela p: 11 V okviru katerih predmetov si v šoli poslušal/a vsebine s področja spolne vzgoje?													
Pri zdravstveni vzgoji	30/0,9	26,7/-0,9	0,04	0,36	21,1/-3,7	31,4/1,5	38,2/2,8	0,15	0,00				
Pri biologiji	79,8/0,1	79,6/-0,1	0,00	0,96	84,7/3	75,9/-1,8	73,8/-1,8	0,12	0,01				
Pri športni vzgoji	2,4/0,5	1,9/-0,5	0,02	0,62	2,2/-0,2	2/-0,4	3,3/0,7	0,03	0,75				
Pri razredni uri	16/-0,2	16,6/0,2	0,08	0,84	20,1/2,5	12,7/-1,9	13,9/-0,8	0,1	0,04				
Drugo	12,5/-0,5	13,9/0,5	0,02	0,60	13,7/0,4	11/-1,3	16,4/1,1	0,06	0,34				
Tabela p: 12 Si dobil/a odgovore na vprašanja, ki te zanimajo?													
Da, na vse	39,6/0,5	37,6/-0,5	0,07	0,52	33,4/-2,7	43,4/1,8	43,4/1,2	0,11	0,03				
Da, a le delno	41/-1,5	46,7/1,5			45,7/0,9	41,8/-0,8	42,6/-0,3						
Niti da, niti ne	11,7/0,9	9,6/-0,9			14,5/3,1	7,4/-2	6,6/-1,6						
Zelo malo	1,9/1,1	3,2/-1,1			2,9/-1,3	5,3/1,3	4,1/0,1						
Nič od tistega, kar bi želel/a izvedeti	2,8/-0,1	2,9/0,1			3,5/0,8	2/-1	3,3/0,2						
Tabela p: 13 Ali meniš, da boš kaj od tega lahko uporabil/a oziroma si že uporabil/a v vsakdanjem življenju?													
Da, skoraj vse	42,8/1,3	37,7/-1,3	0,11	0,12	40,5/0,3	39,2/-0,3	39,7/-0,1	0,07	0,56				
Da, a le nekaj	39,2/0,3	38,0/-0,3			35,4/-1,5	41,2/1,1	40,5/0,5						
Niti da, niti ne	11,3/-0,2	11,8/0,2			12,2/0,8	11/-0,1	9,1/-0,8						
Zelo malo	4,6/-2,5	9,9/-2,5			8,4/0,3	7,8/-0,2	7,4/-0,2						
Nič	2,1/-0,5	2,7/-0,5			3,5/1,6	0,8/-2,1	3,3/0,6						
Tabela p: 14 Kaj meniš o kondomu?													
Je primerno kontracepcijsko sredstvo	61,8/2,7	52,6/-2,7	0,09	0,01	62,5/3,1	55,1/-0,7	46,4/-3,0	0,12	0,00	58,4/1,9	50,7/-1,9	0,07	0,53
Je dobra zaščita pred spolno prenosljivimi okužbami	71,2/-2,1	77,4/2,1	0,07	0,04	72,9/-0,8	75,9/0,9	73,8/-0,1	0,03	0,66	73,2/-1,3	77,8/1,3	0,05	0,18
Drugo	4,2/-0,9	5,6/0,9	0,03	0,35	6/0,9	4,5/-0,8	4,8/-0,3	0,03	0,63	5,8/1,3	3,4/-1,3	0,04	0,2
Ne vem	3,4/-0,6	4,1/0,6	0,02	0,57	3,1/-1,1	3/-1,2	7,7/2,8	0,09	0,02	3,7/-0,8	4,6/0,8	0,03	0,43
Tabela p: 15 Kdo je odgovoren za kontracepcijo?													
Dekle	15/0,9	12,8/-0,9	0,1	0,02	7,6/-4,9	16,3/1,5	24,7/4,4	0,159	0,00	14,2/1,1	13,8/-1,1	0,04	0,51
Fant	5/2,6	1,9/-2,6			1,6/-2,5	3,3/0,0	7,2/3,2			2,8/-1,2	4,4/1,2		
Oba	80/-2,0	85,3/2,0			90,9/5,7	80,4/-1,4	68,1/-5,5			81,8/0,4	81,8/-0,4		

Tabela p: 16 Ali ste pri pouku spolne vzgoje obravnavali temo spolnega nasilja?													
Da	36/0,9	33/-0,9	0,05	0,31	27,2/-4,2	33,1/-0,8	55,4/6,2	0,16	0,00	37,7/3,4	24,8/-3,4	0,11	0,00
Ne	43,3/0,4	42,1/-0,4			49,3/3,6	44,5/1	22,6/-5,8			40,3/-2,3	49,5/2,3		
Se ne spomnim	20,6/-1,5	24,9/1,5			23,5/0,4	22,4/-0,2	22/-0,3			22/-1,1	25,7/1,1		
Tabela p: 17 Ali si doživel/a kaj takega, kar je po tvojem spolno nasilje?													
Da	2,6/-3,2	7,5/3,2	0,11	0,01	4,7/-1,2	7,4/1,7	4,8/-0,6	0,07	0,07	6/0,6	5/-0,6	0,1	0,02
Ne	94/2,7	88,6			93/2,1	89,0/-1,3	88,7/-1			91,3/1,4	88,1/-1,4		
Ne vem	3,4/-0,4	3,9			2,3/-1,8	3,6/0,0	6,5/2,3			2,7/-2,8	6,9/2,8		
Tabela p: 18 Ali imaš fanta/dekle?													
Da	31,2/0,8	28,8/-0,8	0,03	0,43	15,7/-8,1	35,7/2,9	51,2/6,7	0,3	0,00				
Tabela p: 19 Ali sta že imela spolne odnose?													
Da	68,6/1,8	58/-1,8	0,11	0,08	61,3/-0,3	65,3/0,7	60,7/-0,5	0,05	0,77	62,9/0	62,9/0	0,00	1
Tabela p: 20 Ali se pogovarjata o spolnosti?													
Da	81,4/-1,2	87/1,2	0,08	0,22	90,5/1,5	82/-0,9	82,8/-0,5	0,096	0,3	84,5/0,1	84,1/0,1	0,01	0,94
Tabela p: 21 Ali uporabljata kontracepcijo?													
Da, redno	65,9/0,1	64,8/-0,1	0,01	0,88	65,3/0,1	65,8/0,2	63/-0,3	0,03	0,94	65,5/-0,5	6/0,5	0,034	0,65
Da, občasno	20/0,4	17,6/-0,4	0,03	0,68	6,1/-2,7	30,3/3,3	14,8/-0,9	0,26	0,00	15,8/-2,1	30,8/2,1	0,16	0,04
Nikoli	18,8/1	13,2/-1	0,08	0,31	10,2/-1,5	15,8/-0,5	25,9/2,0	0,16	0,1	14,4/-2	28,2/2	0,15	0,04